
TIPPING the VELVET

TIPPING THE VELVET

TRANSSEASONAL CONCEPT COLLECTION UNBOUND BY GENDER

Enni Lähderinne
Opinnnäytetyö
Kevät 2017

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Muoti-ja vaatetussuunnittelu

LAMK Lahden ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

'Tipping the Velvet' on ungendered fashion-ideologiaa tutkiva sesongiton ideamallisto, jonka perimmäisenä tarkoituksena on tarjota uudenlaista näkökulmaa sukupuolettomaan muotiin. Mallisto ammentaa visuaalisen inspiraationsa 00-luvun nuorten aikuisten katkeransuloisesta tutkimusmatkasta itseensä; häilyvistä aamuyön hetkistä, itsepalvelupesuloista sekä klubien portaikoissa piileskelevästä rappiosta. Työssäni tutkin miksi sukupuoli rajaa pukeutumistamme sekä pohdin, onko vaatteilla määriteltyä sukupuolta.

Mallistoni kulmakivinä ovat toimineet naisten alusasut sekä hiphop-muodin peruselementit, joista inspiroituneena olen pyrkinyt luomaan sukupuoleen sitoutumattomia vaatemalleja. Mallistossani naisellisiksi koetut elementit sekä miehekkäät hartialinjat kohtaavat oikeuden olla räikeästi esillä. Todellinen vaatteiden sukupuolettomuus ei mieti miehen ja naisen eroja vaan juhlii molemman sukupuolen parhaita puolia. Se rohkaisee meitä hyväksymään ja kunnioittamaan niin feminiinisiä kuin maskuliinisia puolia itsessämme.

AVAINSANAT

sukupuolineutraali // muoti // ungendering
kuviokirjonta // materiaalinmuokkaus

ABSTRACT

'Tipping the Velvet' is a concept collection, unbound by seasons, that explore the ideology of ungendered-fashion who's fundamental purpose is to introduce a fresh take on garments without gender. Drawing visual inspiration from the young adults, and their bittersweet journey of self-exploration, in the turn of the century; from laundrettes to the hazy hours of dawn and the unholy derelicts, hiding in the shadows of clubs. Within my work, I examine why gender restricts the way we dress and if clothes have a pre-dictated sex.

The foundation for my collection has been lingerie and the basics of the alternative trends of the hip-hop movement, these vital elements have inspired me to design pieces unbound by gender. The elements perceived as feminine as well as the masculine shoulder line, have both been allowed to be equally present in the collection. Without conviction for gender the garments celebrate the very finest of both sexes and thus the pieces become honestly genderless. It encourages us to accept and respect both our feminine and masculine sides.

KEYWORDS

unisex fashion // ungendering // embroidery // material manipulation

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä
Sanasto

1. JOHDANTO - MIKÄ ON SUKUPUOLI?
  1.1 Tavoitteet
  1.2 Tutkimuskysymykset

OSA 1 TUTKIMUS

2. SUKUPUOLI PUKEUTUMISESSA
  2.1 Sukupuolen stereotypiat
  2.2 Pukeutumisen sanoma
  2.3 Miehen ja naisen asujen erot
  2.4 Sukupuolineutraali pukeutuminen

3. HISTORIA SUKUPUOLISIDONNAISTEN VAATTEIDEN TAKANA
  3.1 1700-luvun pukeutumiseen tuomat muutokset
  3.2 Ensimmäisestä maailmansodasta nykyisyyteen
  3.3 Nykytilanne

4. UNGENDERING
  4.1 Miksi mies ei voi pukutua mekkoon?
  4.2 Ungendering - uusi eriytynyt ajatusmalli

OSA 2 PROSESSI

5. ITSEPALVELUPESULA ROMANTIIKKAA
  5.1 Inspiraation ilmentäminen mallistossa
  5.2 Sukupuoli suunnittelussa

6. SUUNITTELU
  6.1 Luonnostelu
  6.2 Printtisuunnittelu
  6.3 Kaavoitus ja valmistus

7. MATERIAALIN MUOKKAUS
  7.1 Uusi pinta - kohoprintti
  7.2 Brodeeraus

OSA 3 MALLISTO

8. TIPPING THE VELVET
  8.1 Mallistokartta
  8.2 Materiaalit
  8.3 Mallisto

MALLISTOKUVAT

LOPPUPÄÄTELMÄT

LÄHTEET

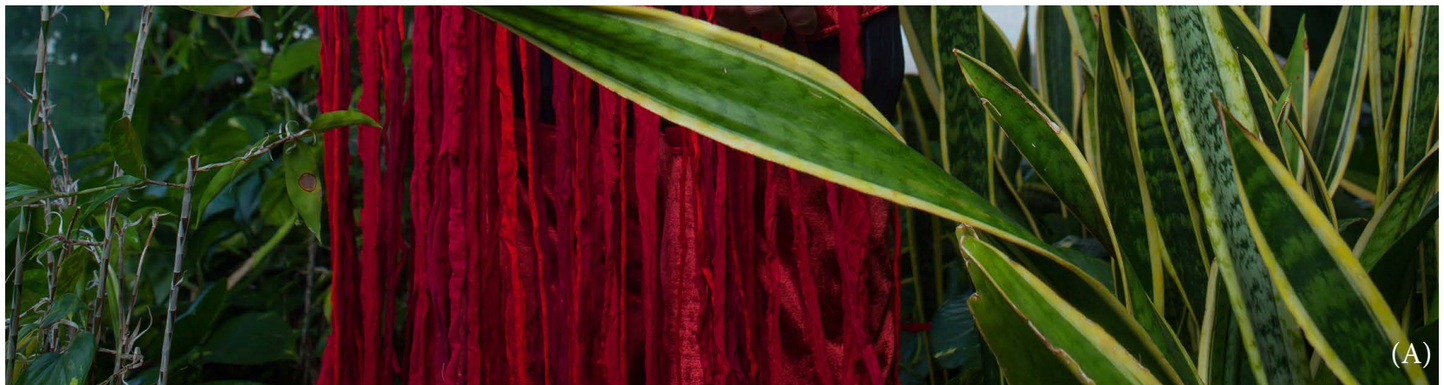

(A)

(1)

SANASTO

BRODEERAUS eli kuviokirjonta tarkoittaa yleisesti kankaaseen toteutettua koneellisesti ommeltavaa kuviota tai merkkiä. (Tiimipaita Oy, 2016)

STEREOTYPIA kaavamainen ja vahvasti yksinkertaistettu yleinen käsitys jostakin

SUKUPUOLI määritellään geneettisten, sosiaalisten, psyykkisten tai juridistisen ominaisuuksien ja seikkojen kautta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2016)

SUKUPUOLI-IDENTITEETTI mitä henkilö itse kokee olevansa

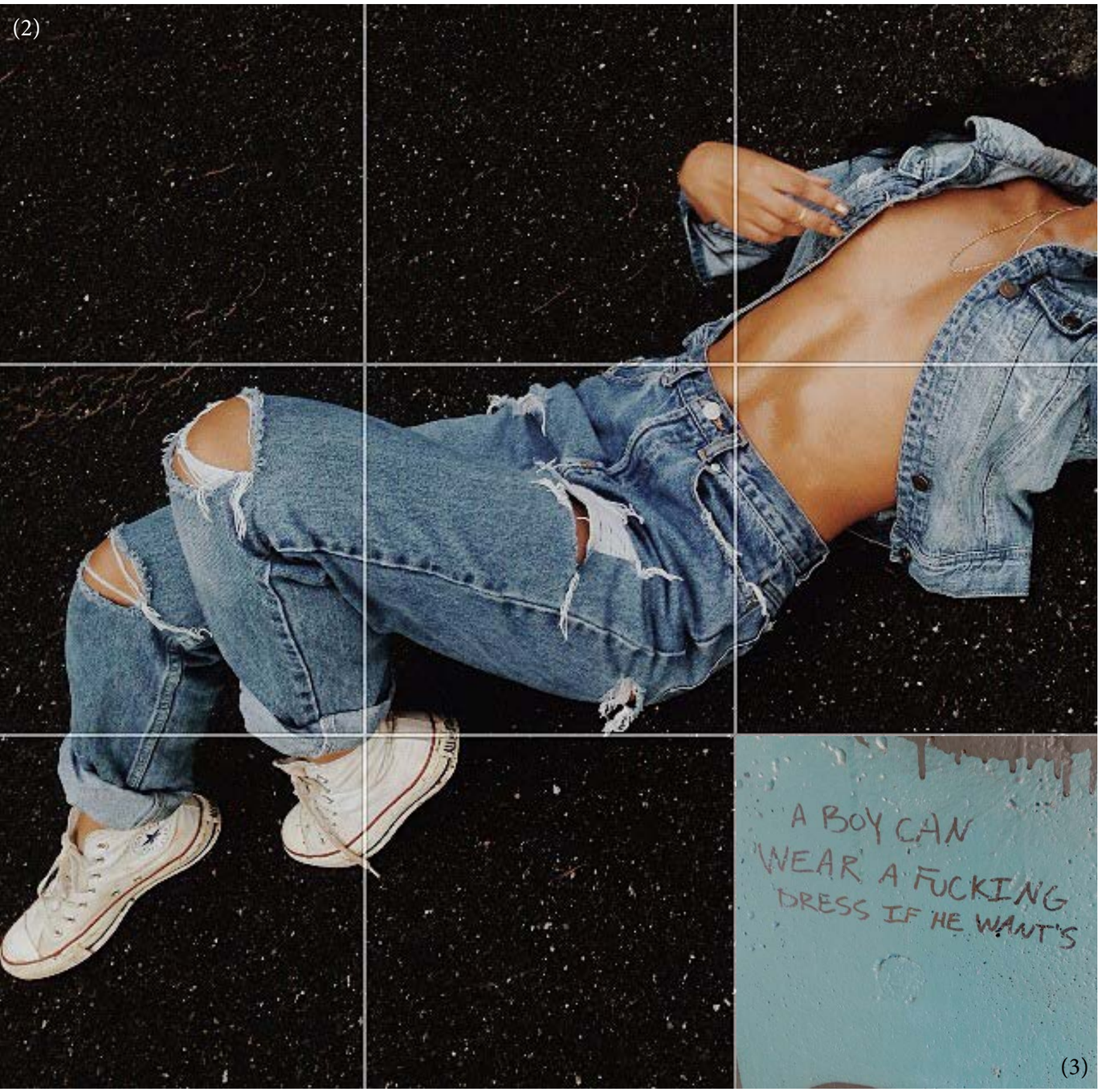

(2)

(3)

JOHDANTO

Opinnäytetyöni on visuaalinen tutkielma ”ungendering”- ilmiöstä pukeutumisessa. Elämme aikaa, jolloin henkilö on vapaampi kuin koskaan määrittelemään –tai olemaan määrittelemättä- itsensä joksikin muuksi kuin kahdeksi vallitsevaksi sukupuoleksi. Kuitenkin ihmiset vaatekauppaan mennessään valitsevat asioivansa joko miesten tai naisten osastolla ja ostavat miehille tai naisille suunniteltuja vaatteita. Koemme , että vaatteilla on sukupuoli.

Työssäni tutkin miksi sukupuoli rajaa pukeutumistamme sekä pohdin, onko vaatteilla määriteltyä sukupuolta. Päämääränäni on luoda mallisto sukupuoleen katsomatta; mallistoni on oma tulkintani ”ungendering”- ideologiasta. Sukupuoli ei ole vain biologian määräämä, vaan se rakentuu monista pienistä osasista. Samoin meidän minuutemme koostuu monesta tekijästä, jotka ilmenevät meitä. Näin ollen sukupuoli on vain yksi osa meitä, ei se mikä määrittelee keitä olemme. Se ei saisi siten määritellä pukeutumistammekaan.

TAVOITTEET

Tavoitteenani on rakentaa sekä valmistaa sukupuoleen sitoutumaton sesongiton ideamallisto, jonka pohjaan tutkimukseeni uudenlaisesta sukupuolettoman pukeutumisen suuntauksesta ”ungendering”. En pyri tekemään unisex-mallistoa, vaan visualisoimaan kokeellisempaa näkemystä sukupuolettomasta vaatteesta. Toivon havahduttavani lukijat huomaamaan omat tiedostamattomat stereotypiansa sukupuolista sekä maskuliinisuuden ja feminiinisyyden rajoista.

Haluan opinnäytetyömallistollani avartaa näkemyksiä sukupuolineutraalista muodista. Haluan haastaa katsojat pohtimaan, onko mallistoni suunnattu naisille, miehille vai onko se tosiaan ”ungendered”-ideologian mukainen sukupuolineutraali mallisto.

TUTKIMUSKYSYMYKSET

1. MIKSI SUKUPUOLI RAJAA PUKEUTUMISTAMME?

2. MITEN SUUNNITELLA UNGENDERED-MALLISTO?

(B)

OSA 1

TUTKIMUS

(C)

2. SUKUPUOLI PUKEUTUMISESSA

2.1 SUKUPUOLEN STEREOTYPIAT

Yhteiskunnassamme olemme tottuneet jakamaan ihmiset kahteen eri sukupuoleen: miehiin ja naisiin. Sukupuolella on tehtävä. Niin sukupuolen kuin sukupuoliroolien primäärinen tarkoitus piilee suvunjatkamisessa sekä yleisen järjestyksen vaalimisessa yhteiskunnassa. Sukupuolijako on ihmisten yhteiseen visioon perustuva toimintamalli, joka ehdollistaa henkilöt hyväksymään sukupuolen kaksijakoisuuden totuutena (Vilkka 2010, 45.) Sukupuolijärjestelmä ja ympäristömme luovat ajatuksen siitä mikä on maskuliinista ja mikä feminiinistä. Se määrittää miten ihmisten tulisi käyttäytyä, toimia ja pukeutua yhteiskunnassamme, jotta normi ei rikkoontuisi. (Seta, 2016.) Sukupuolijako on osa maailmankäsitystämme ja inhimillinen suojajärjestelmä, jonka avulla jäsentelemme maailmaa (Hyyppä 1995, 15).

Sukupuoliin liittyvät hyvin vahvasti stereotypiat ja usein niitä havainnoidaankin voimakkaasti kärjistettyjen uskomusten pohjalta. Karkeasti sanoen stereotypiat muodostavat ja ohjailevat toivomuksiamme sekä omakuvaamme ja tapaamme elää oman kulttuurimme rajojen sisällä. (Vilkka 2010, 113.)

Sukupuolen stereotypia merkitsee ihmisen sukupuolen piirteiden tarkastelua sen ryhmän mukaan, johon hänen koetaan kuuluvan (Vilkka 2010, 112). Näiden stereotypioiden taustalla vaikuttavat niin ihmiskehon rakenne, yleinen sosiaalisen käyttäytymisen normi sekä luonne (Hyyppä 1995, 15.)

Pyrimme arvioimaan ihmistä hänen ulkoisen olemuksensa pohjalta. Ulkonäkö seksuaalistereotypiana määrittelee, kuinka arvioimme toisia ihmisiä. Hyyppä mainitsee psykologien arvelevan stereotyypittämisen torjuvan ihmisten mielessä olevaa kuvitteellista mystistä uhkaa. Maailman jakaminen kahteen osaan on turvallista eikä sisällä ylimääräisiä tekijöitä, jotka horjuttaisivat ying-yang –asetelmaa. Maskuliiniset stereotypiat nähdään välineellisinä; miehiset piirteet ovat väylä jonkin saavuttamiseksi. Mies toimii ja etenee kohti valtaa. Naiselliset stereotypiat ovat luonteeltaan ekspressiivisiä; niitä määrittelee tunteellisuus. (Hyyppä 1995, 20.)

Naiseen ja feminiinisyyteen liitetään mm. empatia, hoivaavuus, lämpö, pehmeys, alistuvuus ja tunteellisuus. Kuitenkaan

(4)

(5)

(6)

mikään näistä ominaisuuksista ei ole sukupuolisidonnainen, vaan yhteiskunnan luoma oletus, josta on muovautunut normi. Nainen otaksuu ennalta empatian olevan naisellinen ominaisuus, jota häneltä odotetaan. Tämän valossa voitaneen väittää naisilla esiintymän enemmän tietoista vetoa empatiaan, toisin kuin miehillä jotka usein eivät tunnista kyseistä piirrettä itsessään. Mitä naisellisempi henkilö käytökseltään tai ulkomuodoltaan on, sitä empaattisempana hän esiintyy. Samoin mitä miehisemmältä henkilö vaikuttaa, sitä rajoittuneempaa hänen empatian tuntemisensa toista kohtaan on. (Hyyppä 1995, 30.)

Sukupuoli-identiteetti kehystää ihmisille turvallisena koetun rooliin, jonka rajoissa tiedämme toimia. Se sisältää kollektiivisena koetut säännöt mieheydestä sekä naiseudesta ja näin ollen ohjaa yksilön käyttäytymään ”oikein” oman sukupuolensa säännösten mukaan. (Kärkkäinen 2011, 18.)

Käsitellessämme ympäristöämme ja sen tapahtumia, katsomme niitä sukupuolen määrittelemien lasien läpi; haemme paikkaamme sen mukaan mitä sukupuolta muut ihmiset ovat suhteessa omaan sukupuoleemme. (Pesonen 1997, 39.) Pukeutumisen ollessa yksi sukupuolen ensisijaisista viestittäjistä, on sillä vahva merkitys myös sukupuolikäsityksiemme muokkaamisessa.

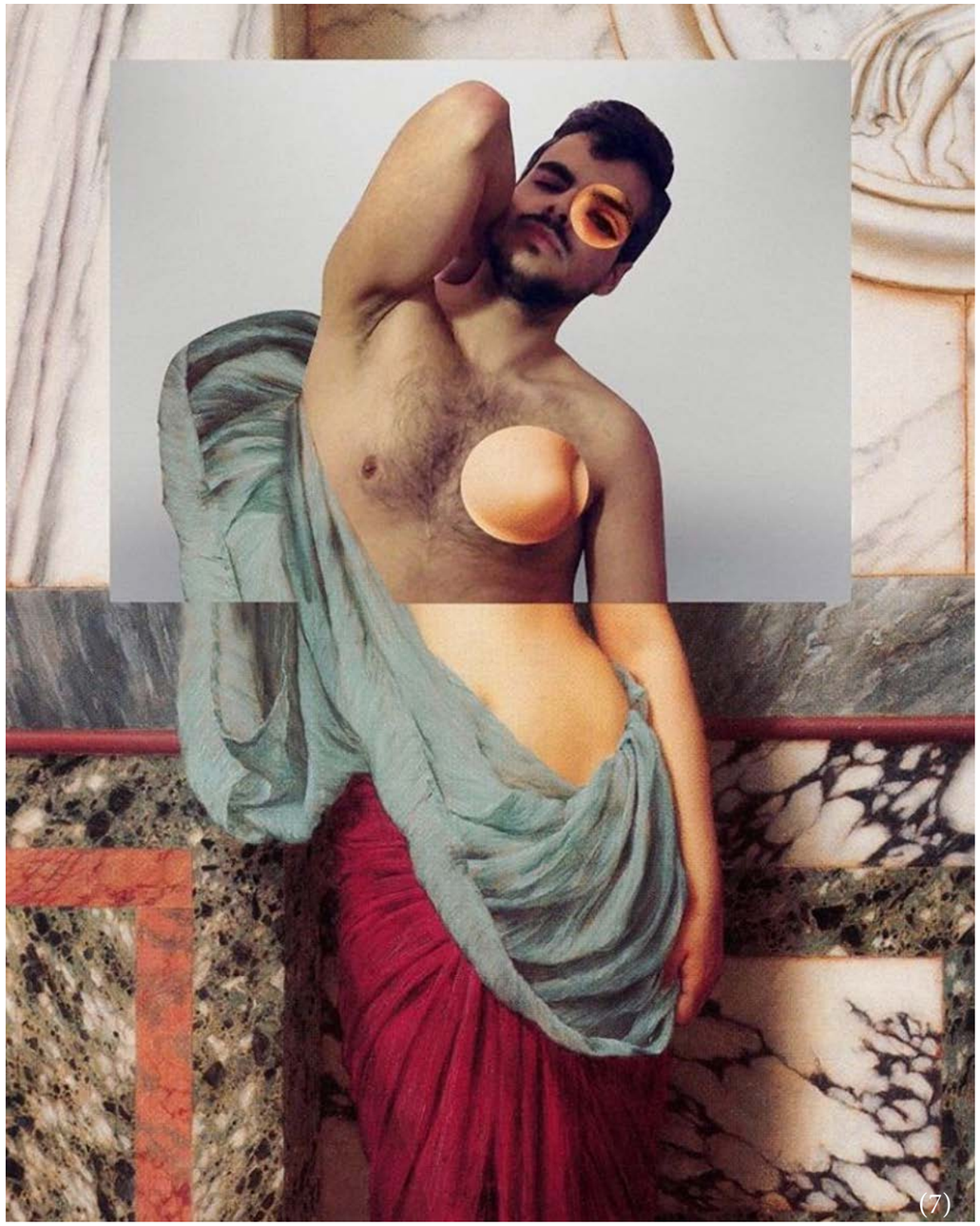

(7)

2.2 PUKEUTUMISEN SANOMA

'Identiteetti' on yksi niistä uraauurtavista käsitteistä, jotka kuvaavat muotia, sillä muodin väitetään osaltaan vaikuttavan identiteetin muodostumiseen (Svendsen 2006, 137). Nykyaikana emme enää oleta identiteetin olevan jotain, joka pysyy samana läpi elämämme, vaan koemme sen kehittyvän mukanamme. Oman identiteetin etsiminen ja sen toteuttaminen ovatkin kenties huomattavimpia esimerkkejä siitä, kuinka suuri ote individualismilla meihin on. (Svendsen 2006, 138.)

Nykyajan 'muoti-ihminen' osoittaa pukeutumisellaan olevansa individuaali muista erottuva yksilö. Hän voi valita useasta eri tyylistä itseään eniten kuvaavan tai omia pyrkimyksiään tukevan pukeutumistavan. Kuitenkin suurin osa jakautuu pukeutumisensa mukaan erillaisiin ryhmiin ja hakee kyseisiin ryhmiin kuuluvien osapuolten hyväksyntää. Todellisesta pukeutumisen individualismista ei siis ole kyse. Kun yksityiskohdat karsitaan minimiin, huomataan, että eri tyylit seuraavat sukupuolen stereotypioiden rajaamaa linjaa. Ihmisen tarve jäsennellä maailmaa toimii taustatekijänä tälle 'näennäisindividualismille' pukeutumisessa.

On tärkeää tunnistaa muodin ja pukeutumisen lähtökohtien erot. Siinä missä pukeutuminen luo yhtenäisyyttä ja turvaa , on muodin tehtävä rikkoa rajoja ja täten vahvistaa individualismin asemaa pukeutumisessa. Pukeutuminen on sanaton viesti muille henkilöille arvoistamme sekä halustamme kuulua joukkoon tai puolestaan erottua siitä.

Pukeutuminen ei kuitenkaan ole kieli, vaikka niin haluammekin ajatella. Sillä ei ole määriteltyjä kirjaimia tai lauseenrakenteita. Muoti - ja sitä kautta pukeutuminen - on aina aikaan ja kontekstiin sidonnainen. Siinä missä entisaikoina korkokengät ja korseitit nähtiin miehisyyden korostajina, nähdään ne nyt vain naisille kuuluvina seksikkyyden ja täten naiseuden välineinä. Muodin konteksti on aina avoin ja siten vaatteiden välittämä viesti alati mukautuva.

Ihmiselämä tarvitsee eräänlasita yhtenäisyyttä, mutta liikkuvuutensa ja perimmäisen ideologiansa takia muodin ei pitäisi olla se taustarakenne, joka luo yhteenkuuluvuutta. Muodin persoonaan kuuluu vapaus luoda sekä vapaus valita oma individualistinen näkökohtansa ympäröivään maailmaan. Muoti kyseenalaistaa sekä vapauttaa stereotypioista. Sukupuolen stereotypiat pukeutumisessa ovat mielestäni seuraava suuri alue, johon muoti ottaa vakaammin kantaa, ei niinkään teatraalisin keinoin, vaan hyväksyttämällä ajatuksen vaatteiden sukupuolettomuudesta.

2.3 MIEHEN JA NAISEN ASUJEN EROT

Mistä johtuu naistenvaatteiden vartalonmyötäisyys ja vartalonmuotojen korostaminen? Miksemme näe samankaltaista muotokieltä miesten vaatteissa?

Merkittävämmiksi eroksi miehen ja naisen pukeutumisen välillä on kenties noussut vaatteiden suhde seksuaalisuuteen. Siinä missä entisaikoina naisen asun tehtävä oli peittää, on se nykyään muuttunut paljastavaksi. Miehen asu on saanut entisaikojen naisten asun tehtävän, joskin eri syistä. Naisen koko ruumis on seksualisoitu ja siten naisten vaatteet perustuvat vartalon muotojen korostamiselle. (Kärkkäinen 2011, 18.) Alastomuus on seksikästä vain ollessaan vuorovaikutuksessa vaatteiden kanssa (Svendsen 2012, 78).

Miehen seksikkyys nousee hänen olemuksestaan, jonka mystisyyttä peittävyys korostaa. Miehinen seksikkyys nojaa piilotetun vartalon haluttavuuteen ja mielikuviin vaatteiden alta löytyvästä ihannevartalosta. Vaatteet ikään kuin luovat verhon miehen ympärille, jolloin miehen haluttavuus säilyy riippumatta vaatteiden alla olevasta kehosta. Itse puku on saavuttanut suuremman seksisymbolin aseman juuri tämän illuusion ansiosta. Jokaisen puvun alle voidaan unelmoida miehen ihannevartalo. (Kärkkäinen 2011, 18)

Naisen seksikkyys perustuu piiloleikille; Kuinka paljon salaisesta alastomuudesta ja halutusta naisen vartalosta on mahdollisuus nähdä? Tätä piiloleikkiä jopa suuremmassa roolissa on tapa, jolla arvioimme naista ja hänen seksikkyyttään. Sosiaalinen status määrittelee mitä on lupa nähdä seksikkäänä, jolloin tämä myös arvioidaan seksikkääksi. Nuoren naisen yllä sääret paljastava hame nähdään eri tavoin kuin vanhemman rouvan. (Kärkkäinen 2011, 18.)

Toisin kuin miehillä, joilla puku edustaa sekä seksikkyyttä että eleganssia, on naisilla eleganssi yhä suurimmilta osin vanhemman naisen ulottuvissa pidetty piirre (Kärkkäinen 2011, 18). Vaikka nuorempien naisten yhteiskunnallinen asema oikeuttaa eleganssiin ja arvovaltaa huokuvaan pukeutumiseen, eivät he silti välttämättä salli itselleen lupaa eleganssiin. Tämä johtunee nuorten naisten ajatuksesta naiseksi tulemisesta. Tuula Gordon mainitsee teoksessa Nainen / Naiseus / Naisellisuus itsensä ja Elina Lahelmannin naisille suoritetusta kyselystä, jossa nuoret naiset puhuivat itsestään tulevina naisina. Haastatteluissa nousi esiin vahvat stereotypiat naiseudesta sekä pelko naiseuden tuomiin velvollisuuksiin astumisesta. Eräs haastateltava kertoo tuntevansa naiseksi kasvamisen edellyttävän maskuliinisten ominaisuuksien, kuten ekstroverttiyden, tukahduttamista naiseuden tuoman eleganssin ja tyyneyden tieltä.

Miehen puvun eleganssi rakentui äärimmilleen viedystä räätälöinnistä ja laadukkaista materiaaleista. Lieneekö tästä seurauksena miesten vaatteet yleisesti katsoen valmistetaan laadukkaammista materiaaleista kuin naisten vaatteet. Ne on myös tarkoitettu kestämään kulutusta varmemmin.

Miesten muodissa värikirjo on naisten muotiin verrattuna suppeampi. Muoti, tyylit ja vaatteet kautta aikojen- kirjaa tutkiessa voidaan nähdä miesten muodin olleen yhtä värikästä kuin naistenkin. Teollistumisen aikana miesten vaatetus ilmensi uuden kaupunkikuvan muotoja, jolloin mies myös luopui yläluokalle kuuluvista väreistä. Pohdin, lieneekö mies kyseiseltä ajalta asti kokenut tarvetta sulautua ympäristöönsä enemmän kuin nainen. Teollisuuden aikaan syntynyt tarve vaatteelle, joka edusti yhteisarvoista yhteiskuntaa. Näin opittiin olematta erottumasta joukosta, yhteisen järjestyksen vuoksi.

2.4 SUKUPUOLINEUTRAALI PUKEUTUMINEN

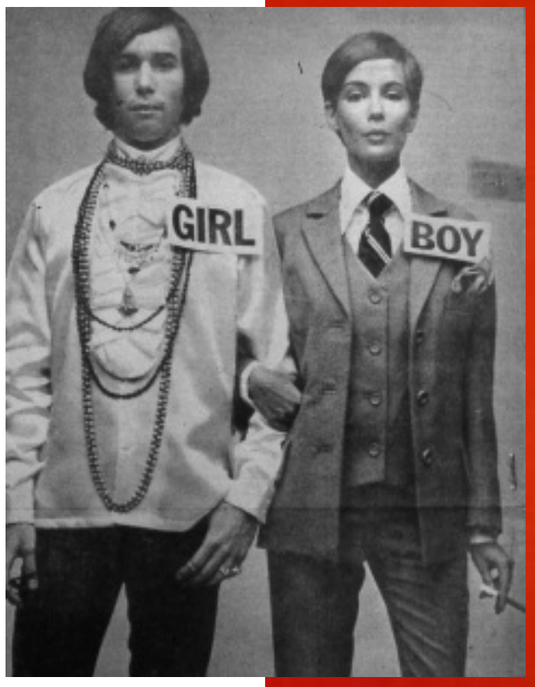

(10)

(9)

Sukupuolineutraali tarkoittaa sukupuolesta riippumatonta sekä kummankin sukupuolen huomioon ottamista (Suomisanakirja, 2016). Sana antaa kaksi eri tulkintaa, joilla sukupuolineutraalia pukeutumista voidaan lähestyä. Joko unohdamme sukupuolen täysin tai yhdistämme elementtejä molemmista sukupuolista löytääksemme sopivan yhdistelmän. Tähän asti yleisesti katsoen sukupuolineutraali muoti ei ole valitettavasti toteuttanut kumpaakaan tulkintaa.

Muodin historiassa androgyyni muoti ja ristiin pukeutuminen ei ole mitään uutta. Aina on ollut ihmisiä, jotka pukeutuvat vastakkaisen sukupuolen vaatteisiin. Lähihistoriasta tunnetuimpia ovat kenties Katherine Hepburn miehekkäissä puvuissaan, David Bowie ja hänen alter-egonsa Ziggy Stardust sekä Boy George ja New Romantics. Kaikki ovat aikanaan puskeneet sukupuolineutraalin pukeutumisen rajoja ja tuonet tyylinsä suuremman massan huomioon. Kiitos näiden uraauurtavien henkilöiden, 70-luvulla eritoten nuoret miehet ymmärsivät, ettei prameus miesten yllä ollut synonyymi naismaisuudelle. (McDowell 2013, 158.) Sukupuolineutraali muoti pyrki dramatisoimaan sukupuolirajojen välisiä jännitteitä, ei ratkaisemaan niitä (Davids 1992, 36).

Palatkaamme aikaisempaan huomautukseeni sukupuolineutraalin muodin ongelmasta. Merkityksestään poiketen sukupuolineutraali muoti pohjautuu vahvasti miesten muodille. Naisten tulkinta sukupuolineutraalista muodista on näkynyt mm. lyhyinä hiuksina, vähemmässä meikin käytössä, miesten puvun variaatioina ja armeija-tyylin omaksumisena. Miehillä puolestaan ainut naismuodin sisäistäminen omaan tyyliin on ollut käsilaukut, pitkät hiustyylit sekä etniset kaulakorut hippityylin varjolla. (Davids 1992, 36.)

Koska sukupuolineutraalin muodin lähtökohta on miesten vaatteissa, on se linjaukseltaan hyvin suoraviivaista ja usein väritöntä eikä kokeilevaa. Lähemmin tarkasteltuna voidaan nähdä sukupuolineutraalin massamuodin idolisoivan poikamaisuutta todellisen interseksuaalisen tilan sijaan. Mallistot koostuvat lähinnä t-paidoista, farkuista sekä collegepaidoista- ja housuista – siis kasvavan teinipojan vaatekaapista.

3. HISTORIA SUKUPUOLISIDONNAISTEN VAATTEIDEN TAKANA

3.1 1700-LUVUN PUKEUTUMISEEN TUOMAT MUUTOKSET

1700- ja 1800-lukujen taitteessa maailmaa liikuttivat muutoksen tuulet. Maailman väkiluku kasvoi ennen näkemättömästi ja parantuneen terveydenhuollon ja hygienian ansiosta ihmisten elinajanodote piteni (Muoti, tyyli ja vaatteet kautta aikojen 2013, 166). Yhteiskunnan rakenne koki sekin suuria muutoksia. Nopeasti kasvava keskiluokka kopioi katoavien aatelistojen suosimaa elämäntyyliä. Kun pakotteita fyysiseen työhön ei ollut, pystyivat aateliset ainoana kansanosana pukeutumaan epäkäytännöllisiin ja koristeellisiin luomuksiin. Koristautuminen oli ennemminkin statuksen kuin sukupuolen määrittelemä oikeus. (Muoti-Tyyli ja vaatteet kautta aikojen 2013, 166; Kärkkäinen 2011, 15; Svendsen 2012, 43.)

Keskiluokan vallan kasvaessa tuli heistä myös ryhmä, joka saneli muodin säännöt. Ensimmäisen kerran muodin historiassa esiintyi ns. 'trickle-up'-ilmiö, jossa alemman kansanosan pukeutuminen inspiroi ylempiä kansanosia. Aatelismiehet vaihtoivat hienostovaatteensa maalaiskartano tyyliin sekä keskiluokan suosimaan pukuun. Ajan myötä koristeellinen ja teatraalinen miehen asu nähtiin jopa ivallisena, osoituksena työtä pelkäävästä pröystäilevästä yläluokasta. (Muoti- Tyyli ja vaatteet kautta aikojen 2013, 184, Kärkkäinen 2011, 15.)

Ylhäisön naisten pukeutuminen ei kohdannut samankaltaista muutospakkoa kuin miesten. Naisten ei tarvinnut liikkua ulkona ja suurin osa ajasta vietettiin sisällä tai keinotekoisissa sisäpuutarhoissa. (Kärkkäinen 2011, 15.) Eritoten ranskalaiset ylhäisönaiset elivät täysin eri maailmassa kuin rahvas. Tämän näkyi heidän ylenpalttisen prameassa pukeutumisessaan. (Muoti-Tyyli ja vaatteet kautta aikojen 2013, 146.)

Teollisuuden kasvaessa syntyi myös vahvan työmoraalin omaava keskiluokka, joka arvosti vaatteissaan eleganssin lisäksi virtaviivaisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Kirkkaat värit ja naisellisina pidetyt röyhelöt katosivat teolliseen ympäristöön soluttautumisen tieltä. Uusi keskiluokka arvosti kohtuullisuutta ja sivistystä sekä ylöspäin kipuamista bisneksen kasvavassa maailmassa, joskin hekin näkivät ruumiillisen työn alempiarvoisten kohtalona. Tämä näkyi miehen puvun muodossa, joka säilyi hyvinkin epäkäytännöllisenä isoine kauluksineen sekä hattuineen, mutta kuvasti merkittävästi kantajansa arvomaailmaa ja arvovaltaa yksinkertaisuudessaan. (Frank 1997, 40; Kärkkäinen 2011, 15.)

Uuden ajan kolkuttaessa ovelle toi se mukanaan uusia ideologioita.Valtaan ei ainoastaan synnytty,sen pystyi saavuttamaan myös työllä; laiskaa ja idyllistä elämää elävien aatelisten maailmankuvaa paheksuttiin. Uudenlaisen arvomaailman astuttua kuvaan, muuttui myös miehen rooli yhteiskunnan pääpilarina. Puolueettoman arvomaailman halu määräsi miehen maskuliinisen ja varman elättäjän asemaan. (Kärkkäinen 2011, 15.) Miehen puvun muuttuessa osoittamaan yhteiskunnallista kollektiivisolidaarisuutta, tuli naisesta sijaispröyrstäilyn keino; naisen koreus nähtiin mittana miehen varallisuudesta (Frank 1997, 116). Miehellä koreutta ivattiin, sillä se yhdistettiin epäsuosiossa olevaan ylhäisön turhamaisuuteen ja heikkouteen. Koristautumisesta oli tullut vain naisten oikeus. (Kärkkäinen 2011, 15.)

Vallankumouksen jäljiltä Eurooppa oli kuin uudestisyntynyt. Tämä heijastui naisen asemaan. Nainen luokiteltiin lapsen ja enkelin äärirajoilla liikehtiväksi tietämättömäksi ja heikoksi ihmiseksi, joka tuhoutuisi astuessaan miesten vaaralliseen maailmaan. (Frank 1997, 155.) Miesten hallitessa työelämää ja seurapiirejä,määriteltiin nainen kodinhaltijaksi. Palkinnoksi hän sai kaunistautumisen rajattomuuden (Kärkkäinen 2011, 16). Nainen ohjattiin keskittämään aikansa kauneuteen säilyttääkseen arvonsa, kun taas miehen oli säilytettävä vakuuttava ja vankka imagonsa muiden miesten joukossa.

3.2 NAINEN PRAMEUDEN PEILINÄ

Naisen oletettiin olevan syntynyt turhamaisuuteen ja siten ilman epäilystä kohtaavan muodin vaatimukset. Miehen ajattelevana ja varteenotettavana sukupuolena ei katsottu tarvitsevan moista pukuleikkiä. Seuraavien vuosikymmenien ajan naisen sitominen viattomuuteen jatkui. Hänet kurottiin kasaan korsetein, jotka heikon ulkomuodon luomisen lisäksi saivat naiset tuntemaan itsensä heikoiksi (Frank 1997, 161).

Miehen varallisuuden suurimpana näytekappaleena oleminen mahdollisti naisille muodin eteenpäin viemisen. Rikkomalla muodin rajoja he rikkoivat ennakkoluuloja ja käsityksiä naiseudesta. Nainen alkoi kivuta kohti vapauttaan ja 1900-luvulla nainen astui varmoin askelin seuraelämään. Naisen itsenäistyessä ja erkaantuessa aviomiehensä varjosta, muuttui hänen pukeutumisensa maskuliinisemmaksi ja käytännöllisemmäksi. (Kärkkäinen 2011, 16.)

Uuden vuosisadan nainen oli kyvykkyytensä lisäksi haluttava. Korsetin poistuminen avasi oven mukavuuteen pukeutumisessa. Ensimmäisen maailmansodan materiaalipula sai naisten hameen helmat lyhenemään ja mallit kapenemaan. Sodan jälkeen pukeutuminen ei palannut aikaisempaan muotoonsa vaan niukkuus ja leikkaukset sekä naisen uusi yhteiskunnallinen rooli olivat tulleet jäädäkseen. (Kärkkäinen 2011, 16).

Kuten jo aikaisemmin mainitsin, miehen puku kuvasti keskiluokan miehen arvomaailmaa ja ilmaisi rehdin keskiluokan miehen eroa laiskasta ja turhamaisesta aatelistosta. Puku oli ensimmäisiä osoituksia 'trickle-up'-ilmiöstä ja suuri harppaus kohti modernimpaa pukeutumista. Luultavasti tästä johtuen puvun ei ole tarvinnut muuttua merkittävästi vuosisatojen saatossa. 1900-luvulle tultaessa tarvittiin ihmiset toisistaan erottelevien vaatteiden sijaan asuja, jotka korostivat kaikkien miesten yhteisarvoista yhteiskuntaa (Fügel 1950, 112). Tähän perustui puvun merkitys ja viesti.

Puvun oli yhteiskunnan yhdistämisen merkityksen lisäksi viestitettävä muille kantajansa heteroseksuaalisuudesta ja kyvykkyydestä hoitaa taloutensa (Kärkkäinen 2011, 17). Olihan miehen puku tehty korostamaan miehen kropan ja siten miehisyyden muotoja. Puku edusti vastakohtaa naiseudelle ja heikkoudelle. Miesten puku vakiintui normiksi, jota kohden naisten vaatetuksen on voitu nähdä kipuavan ja saavuttavan vasta 1920-luvulla (Svendsen 2012, 44).

(12)

(13)

3.3 ENSIMMÄISESTÄ MAAILMANSODASTA NYKYISYYTEEN

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen naisten housujen käyttö edusti uudenlaista naista. Nuorta ja itsenäistä naista, joka oli vapautunut kodin velvoitteista elämään omanlaistaan elämää. Vaikka sodan aikana naisten housujen käyttö hyväksyttiin työpuvuksi, herätti se muotivalintana kuitenkin 1920-luvulla kriitikoissa pelkoa perinteiden hylkäämisestä ja nuorten naisten "miehistymisestä". Housut yhdistettynä lyhyisiin hiuksiin, hoikkaan olemukseen ja uuteen ideologiaan enteili vastustajien mielestä naisten hylkäävän perinteisen kodinhengettären roolinsa ja kulkevan kohti sukupuolettomuutta ja miehisyyttä; housut naisilla nähtiin alkuaskeleena homouteen ja tämän jälkiseurauksena hedelmällisyyden ja suvunjatkamisen loppumiseen. (Turunen 2010, 133.)

Toisen maailmansodan alekamisen jälkeen koki ihmisten vaatetus suuria muutoksia. Muiden tarvikkeiden tavoin vaatteiden saantia rajoitettiin kupongeilla ja useasta vaatekerroksesta luovuttiin. Kaikki ylimääräinen tarvittiin rintamalle, joten vaatteen valmistuksessa pyrittiin eliminoimaan ylimääräiset materiaalit vaatteista. Tämän johdosta vaatteet yksinkertaistuivat ja noudattivat armeijavaatetuksen niukkaa linjaa. (Kärkkäinen 2011, 17.)

Sodan selvittyä kokivat sodasta palanneet miehet suurta hämmennystä asettuessaan takaisin siviilielämään. Tutuksi koettu armeijatyyli toi turvan tunnetta ja miesten muoti pysyikin pitkään armeijatyylin alaisena. Muutosta pukeutumiseen toi Pohjois-Amerikan mustien suosima zoot-puku. Vaikkei se noussut yleiseen suosioon, muokkasi zoot-puku silti puvun siluettia uuteen suuntaan. Pukujen hartiat levenivät ja housujen vyötärö nousi. (Kärkkäinen 2011, 17.)

60-luvun lopulla lähtien unisex-muoti keräsi vakaata jalansijaa yhteiskunnassa ja 70-luvun puoleenväliin tultaessa siitä oli jo tullut sosiaalinen ilmiö. Miehisen prameuden uusi tuleminen ilmeni popmuodissa, jonka kenties suurimpana inspiraationa voidaan nähdä brittiyhtye The Beatles. Pitkät hiukset ja vallankumoukselliset tyylivalinnat vaikuttivat kokonaisen sukupolven tyylin kehitykseen. (Muoti- Tyyli ja vaatteet kautta aikojen 2013, 366.) Ns. "riikinkukko-mies" pukeutui tiukkoihin housuihin, räikeisiin väreihin sekä kuoseihin (Smithsonian Mag, 2017). 80-luvulla voimapukeutuminen kuvasti aikansa määrätietoista ja kunnianhimoista naista. Työpaikkapukeutumisen ulkopuolella muoti innostui korostamaan maskuliinisia piirteitä ja aikakauden nimikkoelementiksi nousivatkin olkatoppaukset, joiden ansiosta vaate kuin vaate sai kantajansa näyttämään ryhdikkäältä sekä itsevarmalta.

3.4 NYKYTILANNE

Nykypäivänä katukuvaa tarkastellessa emme juurikaan kiinnitä huomiota seikkoihin, jotka aikanaan olivat ennen kuulumattomia: naiset voivat vapaasti paljastaa säärensä ja miehet saattavat valita puvun sijasta rennon katumuodin. Naisten muoti on irtautunut mekon monopoliasemasta ja kulkenut kohti yksinkertaisempaa ja maskuliinisempaa linjaa. Tästä ovat todisteena suoraviivaiset leikkaukset ja miesten vaatekappaleiden kuten housujen, t-paidan ja nahkatakin omaksuminen naisen vaatekaapin peruspilareiksi.

Naisen muodin tehdessä matkaansa kohti maskuliinisuutta ei miesten vaatetus ole ottanut vastaavanlaista harppausta kohti naisellisuutta. Miehen pukutumista sitoo edelleen edellisissä kappaleissa mainitsemani historian taakka. Miesten muoti on viime vuosikymmeninä ryhtynyt kokeilemaan rajojaan, mutta niin muotilehdissä kuin katukuvassa on huomattavissa vanhan tavan linjaus: mies esitetään vahvana ja suoraviivaisena, turhista koristautumisista välittämättömänä.

Vaikka naisten muoti on vapauttanut itsensä ennakkoluulojen korsetista, hakeutuvat naiset silti tukemaan pukeutumista, joka korostaa heidän naiseuttaan. Vaatteiden linjaukset ovat vartalon myötäisiä ja useista 'miesten' vaatteista on tehty naisille oma versionsa. Boyfriend-farkkuja ei etsitä poikaystävän kaapista vaan ne ostetaan naisten osastolta vaatekaupasta. Naisille on luotu oma puku, joka korostaa hänen naisellisia linjojaan ammattitaidon sijaan; naisen on pukeuduttava kuin mies ollakseen varteenotettava heidän rinnallaan. Kaupat ja lehdet tuovat kerta toisensa jälkeen esiin parhaat vyötäröä kaventavat sekä peppua korostavat housuparit ja topit jotka tuovat pientä 'pikkutuhmaa' juhlailtoihin. Aivan kuin nainen olisi vieläkin miehen rakentaman illuusion vanki, jossa hänen arvonsa määräytyy ulkonäkönsä miellyttävyydellä ja kehonsa korostamisella.

Miehille tarjotaan sesongista toiseen samoja hiukan löysiä farkkuja ja bomber-takkeja muistoksi armeijan merkityksestä ja miehisestä voimasta jota se edustaa. Liikkeet jakavat vaatteensa miesten ja naisten kesken, eivätkä vastakkaisen sukupuolen edustajat osta vaatteitaan päinvastaiselta osastolta. Vaikka olemme vapauttaneet monia sukupuoleen sidottuja tekijöitä ja jopa sukupuolen itsensäkin kahden 'päämääräisen' sukupuolen painosta, emme ole vapauttaneet vaatteitamme sukupuolesta. Vastauksena tähän on syntynyt sukupuolineutraali muoti, jonka ajatukseen ja ongelmiin palaan myöhemmin.

(15)

(14)

(15)

(16)

4. UNGENDERING

4.1 MIKSI MIES EI VOI PUKEUTUA MEKKOON?

Yhteiskunta on aina ollut vihamielinen ristiin pukeutumista kohtaan, koska se nähtiin yhteiskunnan tukisäännöstöä horjuttavana aktina (McDowell 2013, 158).

Henkilön pukeutuminen toisen sukupuolen vaatteisiin koetaan vieläkin usein perverssinä, uhkauksena heteroseksuaalisuudelle ja tätä kautta maailman järjestykselle. Vaikka nainen onkin jo kauan sitten vapautunut syyllisyyden taakasta tällaisissa tilanteissa, näkevät muut hänen pukeutumisensa seurauksena hänen seksuaalisuudestaan. Kenties miesten vaatteisiin pukeutuva nainen on lesbo? Kenties hän hakee valtaa tai kompensoi heikkouttaan naisena pukeutumalla miesten vaatteisiin? Häntä ei koeta seksikkäänä taikka haluttavana, sillä pukeutuessaan miesten vaatteisiin, hän “menettää” naiseutensa.

Miehen pukeutuessa naisten vaatteisiin on hän monien muiden silmissä perverssi, heikko, outo. Vaikka historiamme sisältää merkintöjä ajasta jolloin miehet ja naiset pukeutuivat yhtä koreasti - joskus miehet naisia koreammin - koemme sen nykyään luonnonvastaisena. Ei kuitenkaan ole olemassa luonnollista syytä ajatukselle housujen olevan erityisen ’maskuliininen’ vaatekappale tai mekon sisältävän feminiinisiä piilomerkityksiä, vaikka näin on ajateltu läpi historian. Vaatteiden sisältämä heikko merkitys on niin sattumanvarainen, ettei ole mitään syytä sitoutua kyseiseen merkitykseen. (Svendsen 2012, 69.)

Sukupuoli liitettään edelleenkin valtaan ja sitä kautta elämän hallitsemiseen. Niin talous kuin auktoriteetti jakautuvat sukupuolten mukaan yhteiskunnassa. (Vilkka 2010, 45.) Mies on aina nähty yhteiskunnan pilarina ja nainen kodin vaalijana. Nainen on käsitetty miehen jatkeena, hänen työnsä toistajana; nainen hoitaa kodin kelvolliseksi työstä tulevalle miehelle. Vielä nykyaikanakin miehen oletetaan tuovan elanto talouteen - olevan mies.

Jo antiikin ajoista asti mies on nostettu naista arvokkaammaksi, älykkäämmäksi ja rationaalisemmaksi olennoksi. Vaikka naiselliset ja miehekkäät piirteet arvioitiin yhtä tärkeiksi, nähtiin nainen

silti vastakohtana miehelle. Naisen tunnesidonnaisuus ja tietämättömyys olivat esimerkki hänen läheisyydestään ihmisen eläimellisempään tilaan, lapsenomaiseen aikaan jolloin filosofinen ajattelu ei ole vielä kehittynyt aikuisen tasolle. Miehen päätöksiä eivät tunteet ohjanneet vaan hän pystyi rationaalisesti pohtimaan ja johtamaan. Hän on irtautunut maallisesta paheesta, herkkyydestä, ja noussut lähemmäksi jumalia. Tämä ikivanha käsitys, surullista kyllä, on jatkunut kautta aikojen jopa tälle vuosisadalle asti. Se on kulkeutunut sukupolvelta toiselle ja vaikkakin nykypäivänä ei ajattelussamme suorainesti kohdella naista miestä vähäarvoisempana, vaikuttaa se olettamuksiimme siitä, millaisia miesten ja naisten tulisi olla. Ajattelemme jopa tiedostamatta, naisellisen miehen olevan ”epäkelpo” tai heikko. Hän ei aivan istu opetettuihin normeihimme miehestä, joten hänen on vajottava naisen tasolle. Samoin vahvaa ja maskuliinista naista emme pysty ahtaamaan rajattuun käsitykseemme naisesta. Tämä näkyy suhtautumisessamme kyseisten henkilöiden käytöksen ja sukupuolen ristiriitaisuuteen. Heidän pukeutumisensa aiheuttaa meissä kummastusta, joka juontaa juurensa tästä opitusta ajatusmallista.

Kaiken takana on erilaisuuden pelko. Miehen – eritoten länsimaisen miehen- ollessa yhteiskunnassamme etulyöntiasemassa, koetaan totuttua miehisyyttä uhkaava erilaisuus vakavampana ja pelottavampana kuin naisellisuutta kyseenalaistavat vastaavat tekijät. Pitkään ei ole annettu miehelle lupaa lähestyä herkkyyttä tai tutkia omia piirteitään. Näin ei ole myöskään annettu miehelle lupaa laajentaa miehisyyden rajoja totutun ulkopuolelle. Herkkyys luetaan heikkoudeksi ja ”homoseksuaaliseksi”-ominaisuudeksi. Homoseksuaali mies tuntuu monien ajatuksissa olevan miehen ja naisen välimuoto, sopimaton rajautumaan kumpaankaan turvalliseksi määriteltyyn kategoriaan ja siten uhka järjestykselle.

Rajattu käsitys miehisyydestä ja maskuliinisuudesta välittyy ”naisten vaatteiden”-pelkoon. Eritoten naismaiset miesten vaatteet yhdistetään stereotyyppisesti drag-artisteihin, joista suurin osa sattuu olemaan homoseksuaaleja. Nämä henkilöt kuitenkin harjoittavat pitkän historian omaavaa taiteenlajia, eikä jokainen homoseksuaali mies tunne vetoa pukeutua mekkoon. Emme siis myöskään saisi ajatella jokaisen miehen, joka pukeutuu mekkoon, esittävän naista. Eihän nainenkaan esitä miestä pukeutuessaan housuihin.

(17A)

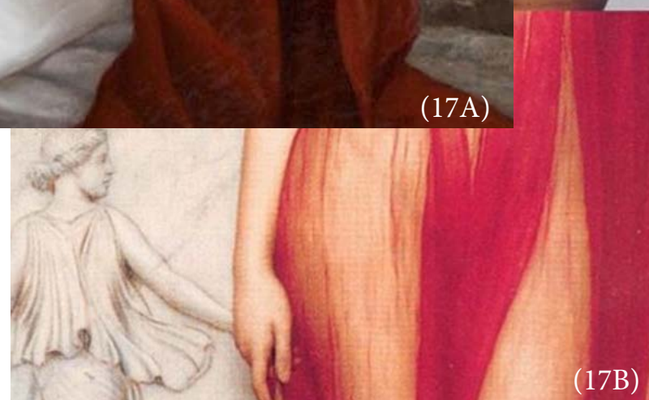

(17B)

4.2 UNGENDERING – UUSI ERIYTYNYT NÄKÖKULMA

Viimeisen sadan vuoden aikana muoti on ollut mukana laajentamassa sukupuolittuneisuuden käsitteitä. Rajojen rikkominen on ollut naisten muodin tehtävä kautta aikojen ja siten naiset voivat vapaasti kävellä farkuissa ja nahkatakeissa kaupungilla. Miehetkin ovat tunnustelleet herkempiä elementtejä pukeutumisessaan. Kuitenkin vaatekauppassa asioivat ihmiset päätyvät etsimään vaatteensa joko miesten tai naisten osastolta ja ostavat miehille tai naisille suunniteltuja vaatteita.

Nykyinen käsityksemme pukeutumisen sukupuolisidonnaisuudesta ei puhu muun kehityksen kanssa samaa kieltä. Facebook tarjoaa käyttäjilleen 71 eri tapaa määritellä sukupuoltaan. Julkisuuden henkilöt kertovat antavansa lapsiensa itse valita sukupuolensa. Drag-artistitovat suositumpia kuin koskaan taiteenlajiin sijoittuvan tv-sarjan ansiosta. Sukupuolineutraali pukeutuminen nähdään jo varteenotettavana linjauksena miesten ja naisten vaatteiden rinnalle.

Silti emme anna miehelle ja naiselle oikeutta pukeutua vastakkaiselle sukupuolelle ”varattuihin” vaatteisiin. Nainen saa erilaisuuden leiman jälkeen anteeksi, mutta mies on vieläkin sidottu stereotypioin. Sukupuolineutraali pukeutuminen nähdään vastauksena uuden ajan tarpeisiin, mutta sekin hylkää ajatuksen vaatteiden sukupuolen rikkomisesta.

Hyvänä esimerkkinä voimme nähdä Zaran ‘Ungendered – malliston’, joka on todellisuudessa kokoelma miesten vaatteita naisille. Se ei ole luvattu vallankumous, vaan unisex-muodin verhoilu uuteen nimeen (i-D, 2016). Se ei antanut miehelle vapautta valita muuta kuin housut eikä naiselle oikeutta olla muuta kuin naisellinen taikka poikatyttö.

Kuten aiemminkin, myös tälläkin kertaa uuden ajan kynnys muuttaa käsityksiämme. Eläessämme stereotypioiden murtamisen aikaa, elämme myös uuden pukeutumisen aikakauden alkua. Olemme antaneet vaatteille – elottomille objekteille – sukupuolen. Sukupuolen rajojen rikkoutuessa, rikkoutuu myös myytti vaatteiden määräytymisestä tietylle sukupuolelle.

Todellinen vaatteiden sukupuolettomuus ei tule vaatekappaleista, jotka istuvat aikaisempiin käsityksiimme sukupuolesta. Se ei mieti miehen ja naisen eroja vaan juhlii molemman sukupuolen parhaita puolia. Se rohkaisee meitä hyväksymään ja kunnioittamaan niin feminiinisiä kuin maskuliinisia puolia itsessämme. Se merkitsee vaatteen vapautumista sukupuolen kahleista; mekko ei ole vain naisten vaate, ainoastaan vaate ihmiselle. Se tarkoittaa muodin normien rikkomista. Se tarkoittaa historian ja lähtökohtien kunnioittamista, ja niiden purkamista uuden luomiseksi. Se merkitsee ideologiaa, joka sopii tulevaisuutemme sukupuolikäsitykseen. Näin vaate ei kanna henkilöä, vaan henkilö kantaa vaatetta.

(D)

(E)

5. INSPIRAATIO

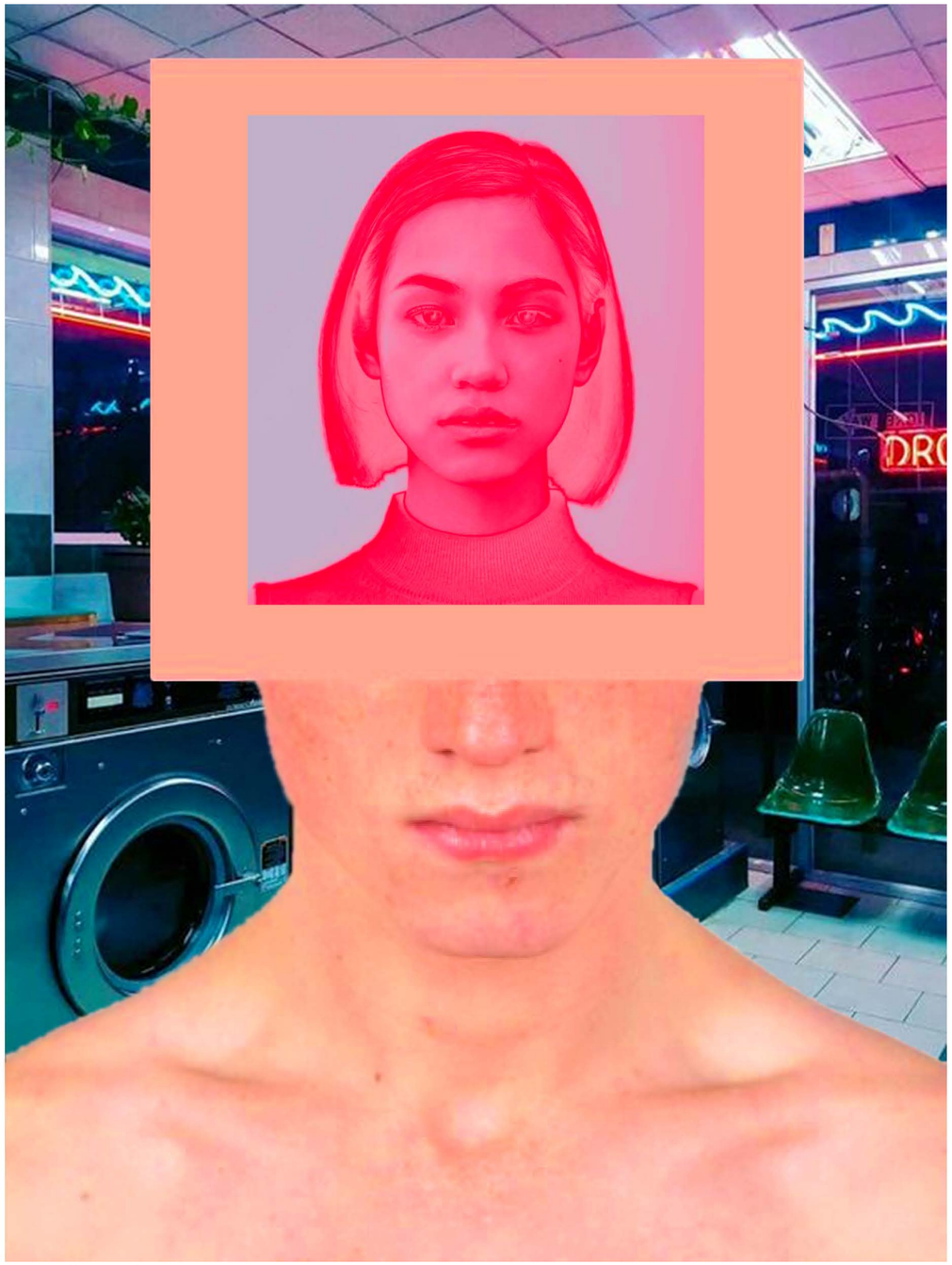

Moodboard 01

5.1 INSPIRAATION ILMENTÄMINEN MALLISTOSSA

Mallisto ammentaa visuaalisen inspiraationsa 00-luvun nuorten aikuisten katkeransuloisesta tutkimus-matkasta itseensä; häilyvistä aamuyön hetkistä, itsepalvelupesuloista sekä klubien portaikoissa piileskelevästä rappiosta. Keräsin elementtejä aikakauden suosituista vaatteista kuten bomber-takista, muhkeista toppatakeista ja sport-pukeutumisesta, jotka pyrin yhdistämään naisten yö-ja alusasupukeutumiseen. Lisäksi sekoitan mukaan paljon elementtejä historian takaa. Tämä näkyy materiaalivalinnoissani ja pienissä yksityiskohdissa. Vaikka jotkin mallistoni elementit saattavat tuntua liian radikaaleilta tai sopimattomilta vastakkaiselle sukupuolelle, on kuitenkin huomioitava, että muoti on aina aikaan ja paikkaan sidonnainen ilmiö.

Värimaailmani ammensin 00-aikakaudelle olennaisista trendiväreistä, joita päädyin yhdistelemään sopiviksi kokonaisuuksiksi ottaen kummatkin sukupuolet huomioon. Koen värit hyvin vahvasti ja ne ovatkin minulle tärkeä osa suunnitteluprosessia. Jokaisella värillä on oma sanomansa ja merkityksensä, jotka vaihtelevat ajan ja kulttuurin mukaan. Pyrin valitsemaan trendivärien lisäksi ns. tietylle sukupuolelle miellettyjä värejä rikkoakseni niiden yllä leijuvan stereotypian. Kuka on väittänyt, että vaaleanpunainen on tyttöjen väri.

5.2 SUKUPUOLI SUUNNITTELUSSA

Pukeutumisen symboliikka juontaa juurensa naisten ja miesten sosiaalisista sukupuolirooleista. Naisena olemisen stereotypioista (kuten myös tyttöjen) johdetut naisellisuuden luonteenpiirteet kuten passiivisuus, pehmeys, hentous, viattomuus sekä huolenpito tiivistyvät naisellisen tyylin herkkiin kankaisiin, koristeellisuuteen, suureen värivalikoimaan ja vartaloa – sekä miehen silmää - imarteleviin muotoihin ja leikkauksiin. (Kärkkäinen 2011, 21.) Omassa mallistossani ilmennän tätä kuvaa feminiinisyydestä vaaleanpunaisella satiinilla sekä alusasuista inspiroituneilla vöillä. Naisellisen seksikkyyden pyrin karsimaan pitämällä vaatteiden muodot ilmavina. Väljät mallit piilottavat vartalonmuodon, yhden ensimmäisiä sukupuolen indikaattoreista.

Miehen vaatteiden muotokieli ilmentää rationaalisuutta ja ankaruutta, joka voidaan nähdä vaatekappaleiden kulmikkaina siluetteina ja yksinkertaisuutena (Kärkkäinen 2011, 21). Feminiinisyys on karsittu näkymättömiin, pidempiä tunikamaisia t-paitoja ja äärimmäisen leveitä housun lahkeita lukuun ottamatta. Tästä syystä pyrin mallistoni housuissa yhdistelemään sukupuolineutraalien trumpettihousujen sekä hamehousujen elementtejä.

Miehen vaatteet symboloivat hänen kuuluvuuttaan yhteiskuntaan, kaveriporukkaan, miehiin. Miehen puvun tarkoitus on viestittää muille kantajansa heteroseksuaalisuudesta. Samoin koen muidenkin miesten vaatteiden tehtävän olevan, sillä edelleenkään feminiiniset piirteet eivät ole saaneet vankkaa jalansijaa miesten pukeutumisessa.

Koen mittasuhteilla leikittelyn olevan hyvä keino yhdistää elementtejä miesten ja naisten pukeutumisesta. Ajatuksessa, että olet pukeutunut ”väärän” sukupuolen vaatteisiin, on monelle jotain etovaa, mutta minua se inspiroi ajattelemaan vaatteiden mittasuhteita eri tavalla. Pyrin suurentamaan ja venyttämään tuttujen vaatekappaleiden mittoja luodakseni vaatekappaleita, jotka samaan aikaan istuvat ja eivät oikein istu. Näen sen vertauskuvana ajatusmaailman suppeudesta sekä lapsenomaisesta vaateleikistä. Tunnetilasta, kun vieraalta vaatekaapilta epäilyksien jälkeen löytyy uusi identiteetti.

Vaikka miesten puvulla on suuri merkitys sukupuolittuneessa pukeutumisessa, en tutkimuksessani keskity siihen, jotta tutkimus pysyy ajan sallimissa rajoissa. Pyrin löytämään uuden näkökulman sukupuolineutraaliin muotiin ja koen puvun olevan laajalti tutkittu aihe.

(F)

6. SUUNNITTELU

Kollaasiluonnoksia 15.10.2016

Varhaisia luonnoksia 10.09.2016

6.1 LUONNOSTELU

Tässä projektissa päätin lähestyä suunnittelua itselleni uudelta näkökannalta. Lähdin nopeiden yksittäisien ideasketsien jälkeen yhdistelemään erimuotoisia värialueita kollaasimaisesti hahmojen päälle. Tämä työskentelytapa osoittautui mieltäavaavaksi ja haluttujen muotojen sekä väriyhdistelmien löytyminen nopeaksi.

Tutkin luonnostelun ohessa paljon historiallista pukeutumista länsimaiden lisäksi Aasiassa. Perinne asutovat hyvinkin sukupuolineutraaleja ja kropan vartalon muotoja pyritään piilottamaan runsaiden asujen alle. Tämä innoitti minua suuntaamaan suunnitteluani vahvasti väljien vaatekappaleiden suuntaan. Tähän tahdoin yhdistää länsimaista tapaa vartalon muotojen korostamisesta nähdäkseni, millaisen malliston saisi aikaan vastakohtia käyttämällä.

Muotojen ja värien sijoittelussa pyrin etsimään yhdistelmiä, jotka istuisivat niin miehen kuin naisenkin päälle. Muotolaskokset ja vartaloa myötäilevät asut tippuivat nopeasti pois , sillä ne nimenomaan korostavat henkilön sukupuolta. Ainoaiksi jäivät mesh-kankaasta suunnitellut alusvaatteet, jotka eivät joustavuutensa takia tarvitse muotolaskoksia ja sopivat usealle vartalotyypille.

Pyrin yhdistelemään miesten vapaa-ajan vaatetuksen tuttuja elementtejä naisten silkkiyöpukuihin ja alusvaatteisiin sekä löytämään näiden kombinaatiosta uusia elementtejä, jotka voitaisiin nähdä niin miehen kuin naisenkin päällä. Leveäharteiset sekä kapea vyötäröiset siluetit nähtiin aikanaan miehisenä ihanteena. Korsetit olivat suosittuja myös aatelismiesten keskuudessa. Mimiikoin tätä siluettia monissa vaatekappaleissani, sillä koen sen korostavan kummankin sukupuolen parhaita puolia. Leveälahkeiset housut mallistossani ovat viittaus hameeseen ja sen vaikeaan imagoon miesten keskuudessa. En koe voivani vain shokeeraamisen vuoksi pukea miehiä hameisiin ja väittää ratkaisseeni ongelman. Pyrin mieluummin löytämään keskitien ja suunnittelemaan vaatteita, joissa näkyy viitteitä stereotyyppisten olettamusten leimaamista vaatteista.

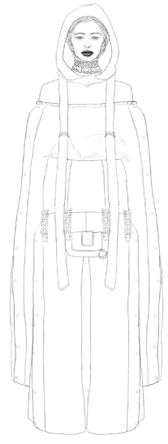

Kokonaisuuksien suunnittelua 12-02.2017

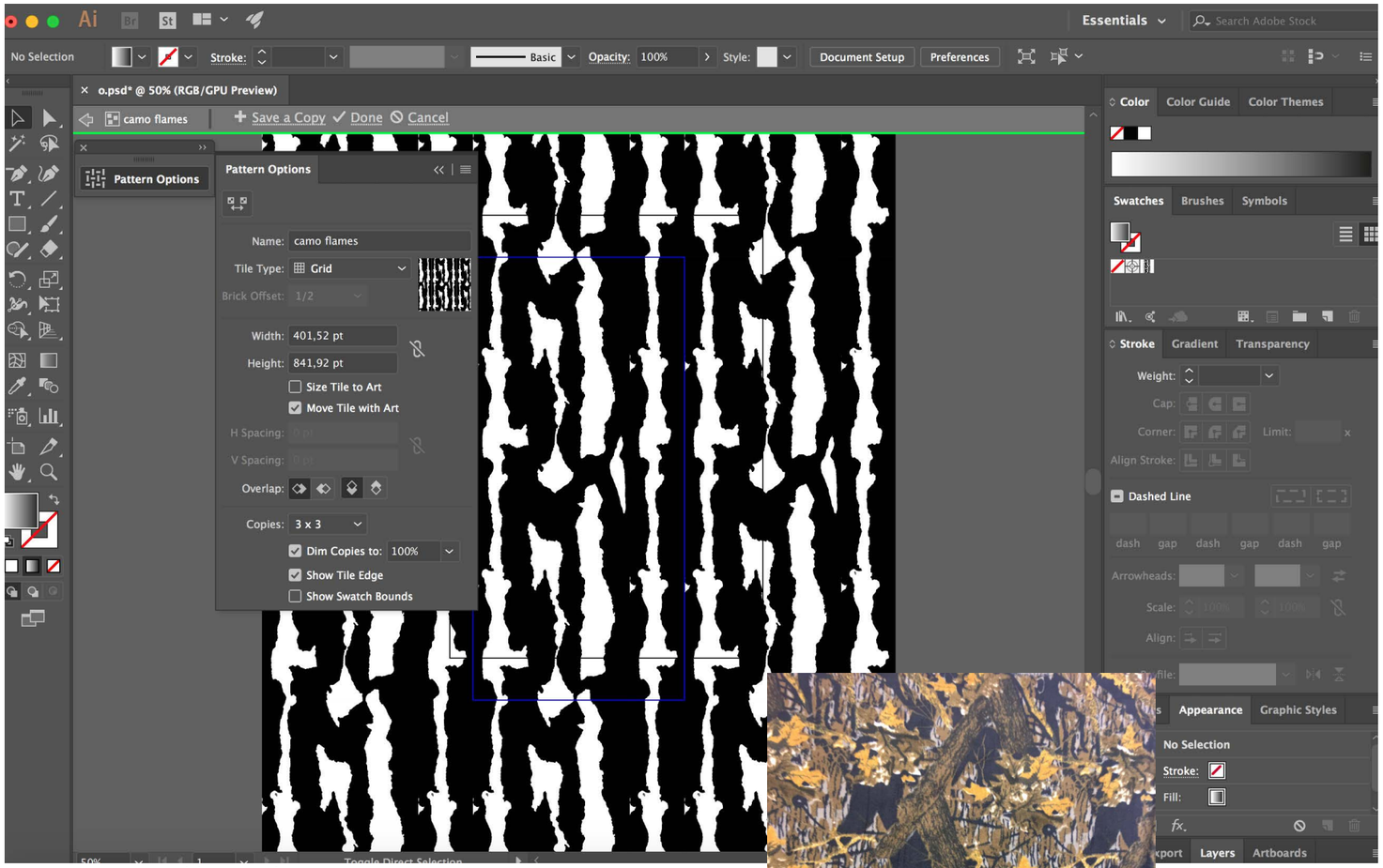

Printin muokkausta kuvasta 20.12.2016

Alkuperäinen camokuosi

6.2 PRINTTISUUNNITTELU

Visuaalisesti kiinnostavat pinnat ovat minulle hyvin tärkeitä suunnittelun kulmakiviä. Inspiroidun materiaalin luonteesta sekä mahdollisuuksista, joilla voin muuttaa kyseistä materiaalia kehittääkseni siitä jotain kokeellista ja yllättävää. Materiaalien muokkaus on merkittävässä osassa työskentelyäni, sillä näen pohjamateriaalin ikään kuin kollaasin pohjana, jota työstämällä voi löytää uusia kulmia tarkastella jo näkemäänsä.

Tällä kertaa päätin muokata materiaalejani kahdella eri tekniikalla. Kohopainamalla sekä brodeeraamalla. Vaikka kummankin tekniikan jälki on hyvin erilaista, on niissä silti mielestäni jotain samaa. Kumpikin luo kankaan pinnalle tarkan uuden ulottuvuuden. Molemmissa tekniikoissa voidaan saada aikaan niin abstraktia kuin perinteisempääkin jälkeä.

Aloitin printin suunnittelun camokuosisen fleecen pohjalta. Halusin siirtää miehekkäänä koetun camokuosin naiselliseen materiaaliin. Ensimmäinen printti on suora valöörivedos alkuperäisestä kankaasta. Kontrastia säätämällä esiin paljastui hyvinkin abstrakti ja roiskemainen printti, joka tuo särmää loistokkaaseen samettiin. Toisen printin kohdalla lähdin vapaamuotoisesti maalaamaan tietokoneella suoraviivaisempaa camokuosia.

Fontit ovat aina vahvasti vaikuttaneet visuaaliseen maailmaani. Pyrin aina suunnittelussani sisällyttämään mahdollisimman laajasti erilaisia visuaalisia elementtejä. Pusken mauttomuuden ja tyylikkään rajoja ja usein kallistun ylitsepursuavien sekä toisiaan haastavien elementtien yhdistelemiseen. Tässäkin suunnitteluprojektissa valitsin painamisen rinnalle brodeerauksen.

Tekstiilien käsin kirjailu on ikivanha keino lisätä asun arvoa ja näyttävyyttä. Lähestyin brodeerausta tästä samasta lähtökohdasta ja päädyin valitsemaan keskiaikaista mystisyyttä omaavan fontin.

Opinnäytetyömallistossani brodeeraus merkitsee minulle juurikin tuota entisajan ylellisyyden yhdistämistä nykyisyyteen; vanhan kunnioittamista uuden luomiseksi.

En yleensä piirrä ylös tai kirjoita muistiin eri elementtejä, vaan yhdistelen niitä mielessäni hyvinkin pitkän ajan ennen kuin siirrän suunnitelmiani paperille. Suunnitteluprosessi niin vaatteiden kuin printtien suhteen on pitkälti sama. Rajasin pitkän aikaa useasta eri fontista mieleiseni, jonka päädyin vielä editoimaan Tajima-ohjelmalla inspiraatiooni sopivaksi. Pyrin löytämään tasapainon niin itse printin / fontin kuin printtiperheenkin kesken. Kyseenalaistan valintani yhä uudelleen ja uudelleen ja päädyn jättämään suunnitelman hiukan karheaksi, ”epävalmiiksi”. Tulen palaamaan tekemiini printteihin uudestaan kerta toisensa jälkeen ja löytämään niiden keskeneräisyydestä uusia elementtejä töihini.

Brodeerauskaavan työstämistä Tajima-ohjelmalla

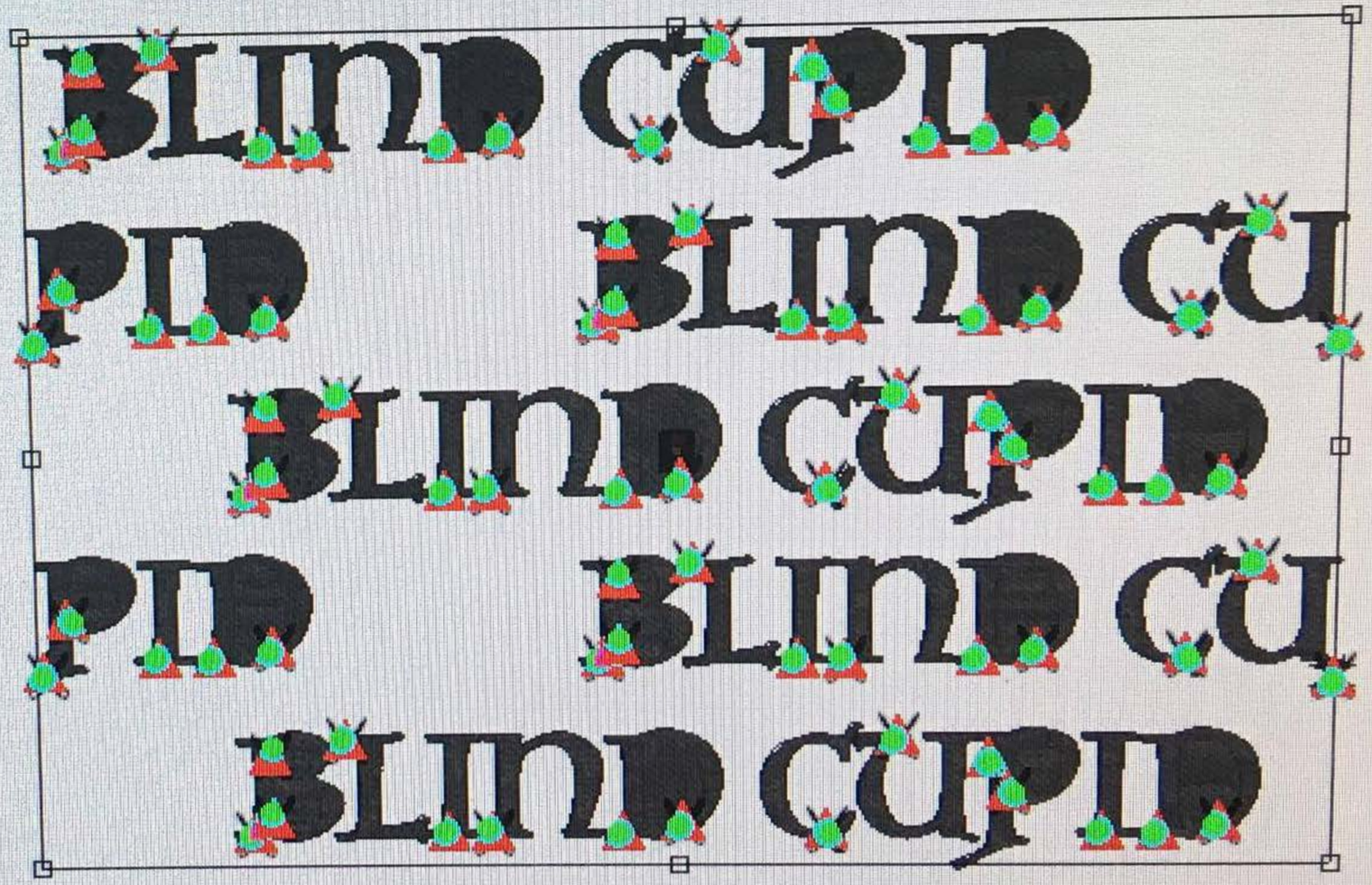

BLIND CUPID
PID BLIND CU
BLIND CUPID
PID BLIND CU
BLIND CUPID

LOPULLINEN BRODEERAUS SUUNNITELMA

LOPULLINEN PRINTTI 01

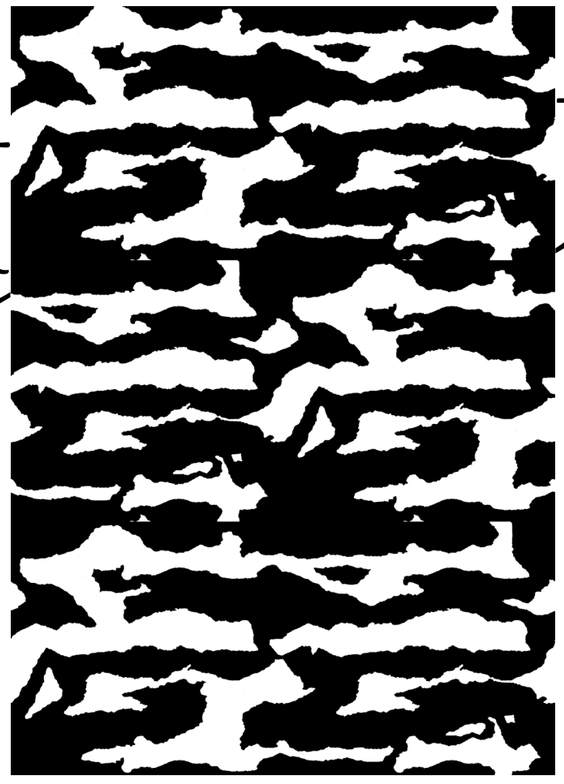

LOPULLINEN PRINTTI 02

BLIN
PID
BLI
PID
BLI

Hamehousujen prototyypin muotoilua

6.3 KAAVOITUS JA VALMISTUS

Pyrin korostamaan niin miesten kuin naistenkin miellyttäviä puolia sekoittamalla joukkoon katumuotia sekä historiallisia elementtejä. Koen uuden ja vanhan, toistensa vastakohdan olevan samalla linjalla miesten ja naisten vaatetuksen piirteiden yhdistämisen kanssa. Tuotteet pohjautuvat pääsääntöisesti samoihin runkoihin, minkä ansiosta niiden modifioiminen on nopeaa ja helppoa. Koen sen myös tuovan tarvittua yhtenäisyyttä mallistolleni, joka on visuaalisilta elementeiltään hyvin runsas. Toistan vaatteissani tiputettua kädentietä, ylipitkiä kasattavia hihoja sekä kropan muotoja piilottavia mittoja.

Lähdin liikkeelle peruskaavoja muokkaamalla visioni mukaan. Suunnittelemieni vaatteiden mallit eivät ole monimutkaisia, joten parin prototyypin jälkeen tehdyt muutokset osoittautuivat usein toimiviksi, minkä jälkeen hylkäsin monessa tuotteessa protovaiheen tyystin. Pidempää työskentelyä vaativat suunnittelemani hamehousut, joiden istuvuudessa oli aluksi pieniä ongelmia. Hamehousun kaavasta kykenin johtamaan muiden housujen ja shortsien kaavat.

7. MATERIAALIN MUOKKAUS

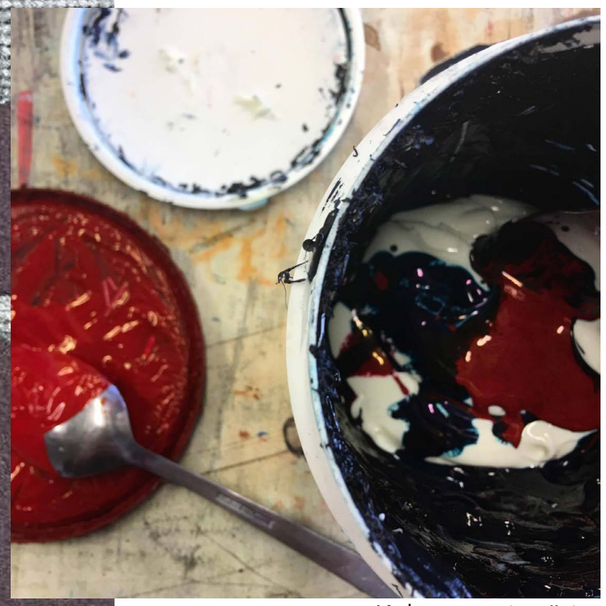

Kohopasta ja väri

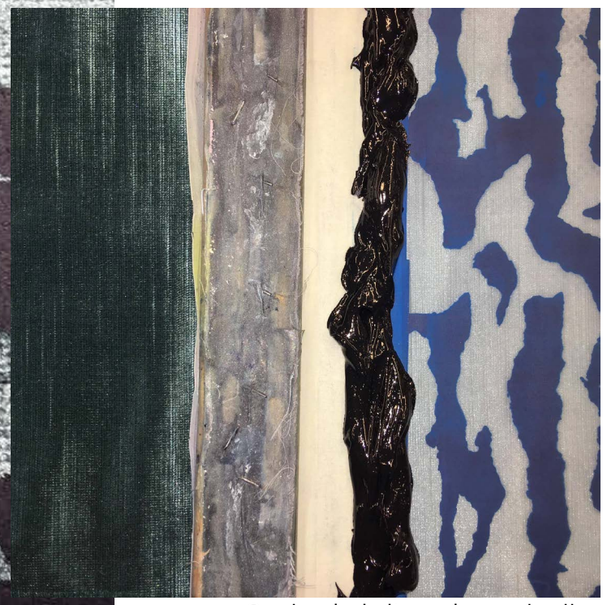

Seulan kohdistus kappaleelle

Valotuskalvojen kohdistamista

7.1 UUSI PINTA

Mallistossani on paljon erilaisia sameteista valmistettuja tuotteita. Koen sametin olevan hyvin ylellinen, mutta myös räikeä materiaali. Siitä huokuu hovien prameus, todellisuuden kaukaisuus. Runsaasti valoa heijastavat sametit eivät ole kovin yleinen materiaali miesten vaatetuksessa, joten halusin sekoittaa ylelliseen samettiin jotain maanläheisempää. Kohoprintti luo materiaalin päälle lisää tekstuuria, sillä pasta kuivuu ja kohoaa hiukan vahamaiseksi pinnaksi kankaan päälle. Koen kohoprintin matan vahamaisuuden olevan hyvä vastapaino sametin kiillolle ja ylellisyydelle.

7.2 BRODEERAUS

Vastapainona rikkaille sameteille materiaalipalettiini kuuluvat päiväpeittoa muistuttava keltainen vanutikattu puuvillakangas sekä kaksi camokuosista fleecea. Molemmat ovat mielestäni arkisempia ja helpommin lähestyttäviä, mukavia ja tuttavallisia materiaaleja. Brodeeraamalla tikkikankaaseen hiukan kiiltävällä langalla sain luotua lisää jännitettä pitämällä yleisilmeen kuitenkin yksivärisenä.

Brodeeraamisen testaamista kohoprintin päälle

Ensimmäiset tekniikkakokeilut

Kankaan pinnoittaminen brodeerauskehikkoon

(G)

(H)

TIPPING THE VELVET

8.1 MALLISTOKARTTA

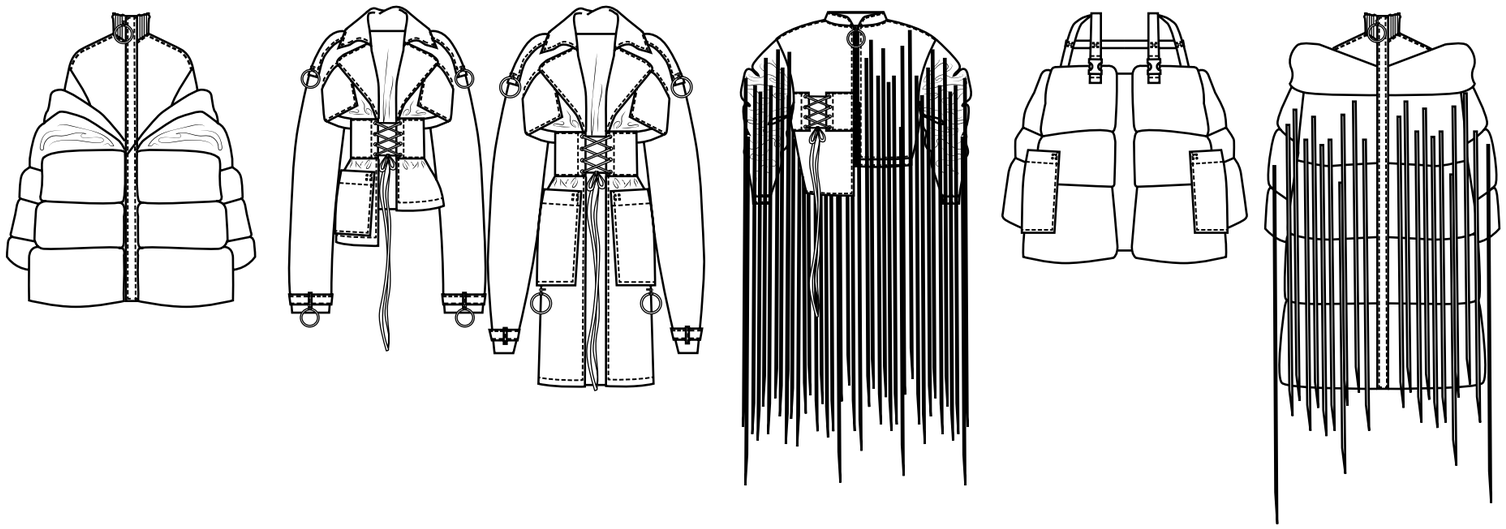

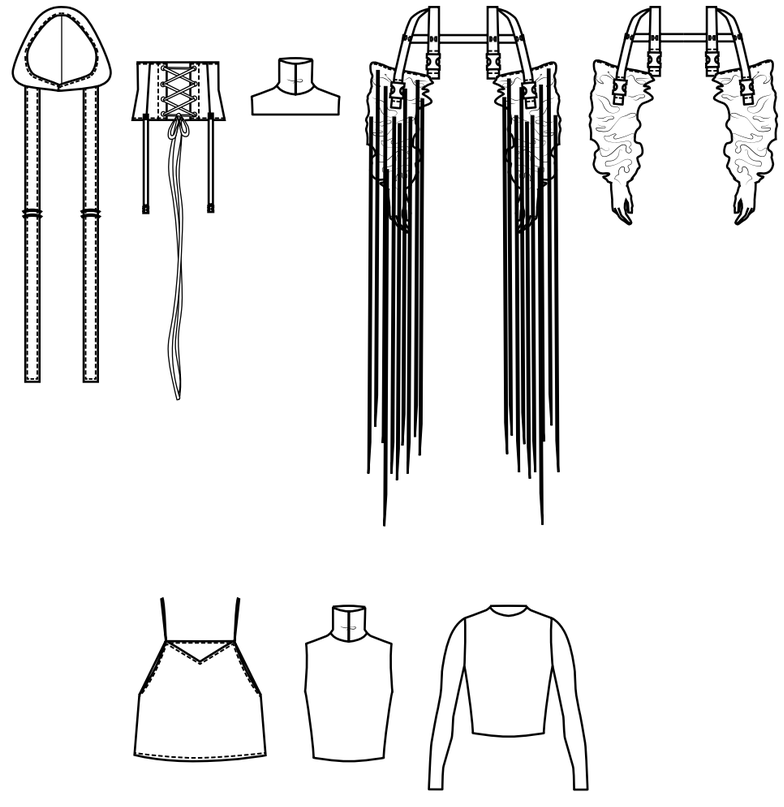

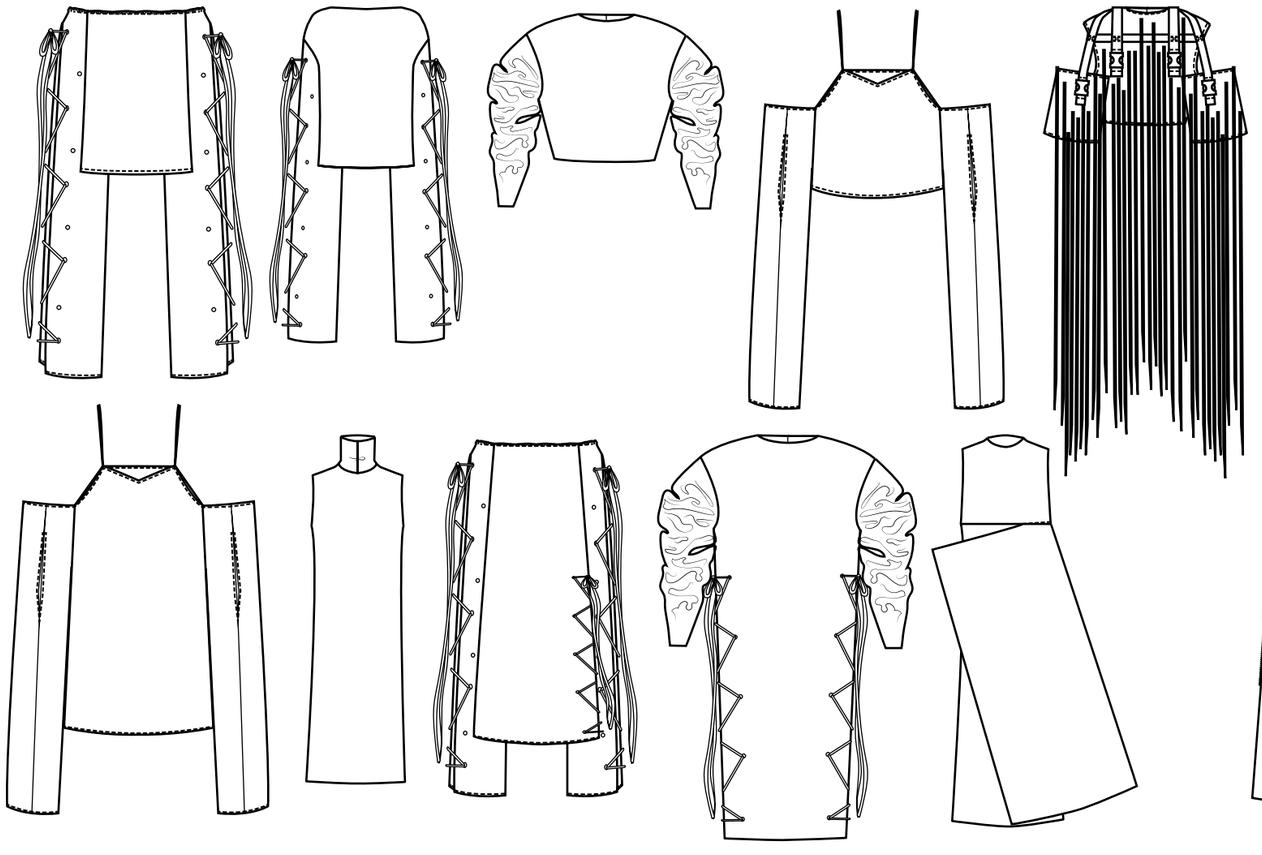

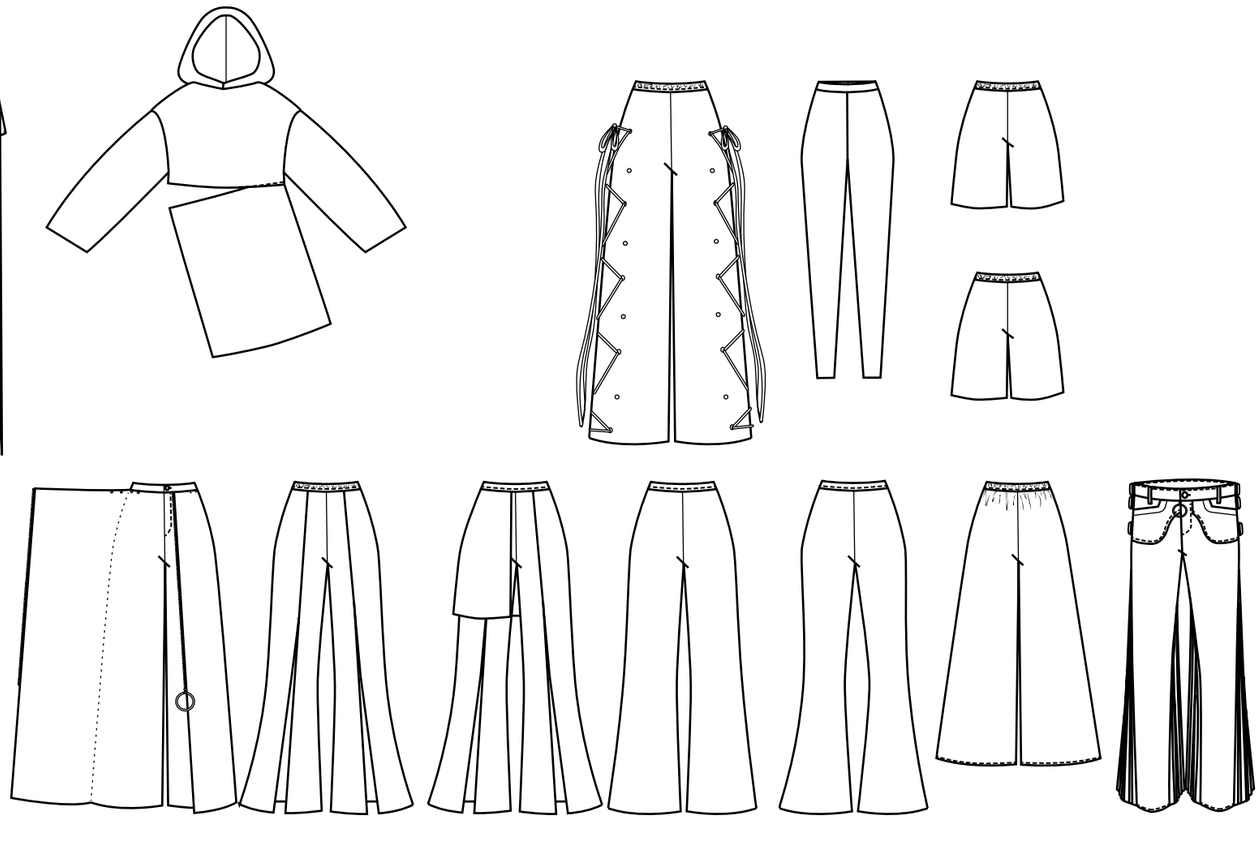

MATERIAALIT

PLISEERATTU SIFONKI
100% PES

VERKKO
100% PES

JOUSTAVA SATIINI
97% PES 3% EL

SATIINI
100% PES

TEXTUROITU SATIINI
80% PES // 20% CV

TIKKIVANU
100% CO // 100% PES

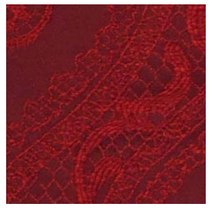

JAQUARD-
VERHOILUKANGAS
100% PES

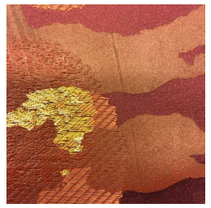

JAQUARD-
VERHOILUKANGAS
100% PES

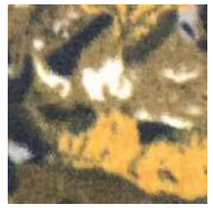

FLEECE
100% PES

FLEECE
100% PES

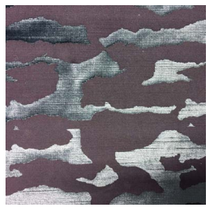

SAMETTI
100% PES

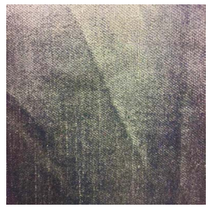

SAMETTI
100% PES

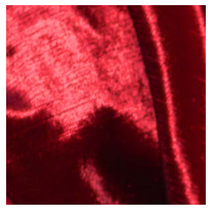

SAMETTI
100% PES

LANKOJA USEISSA
VÄREISSÄ

// 1

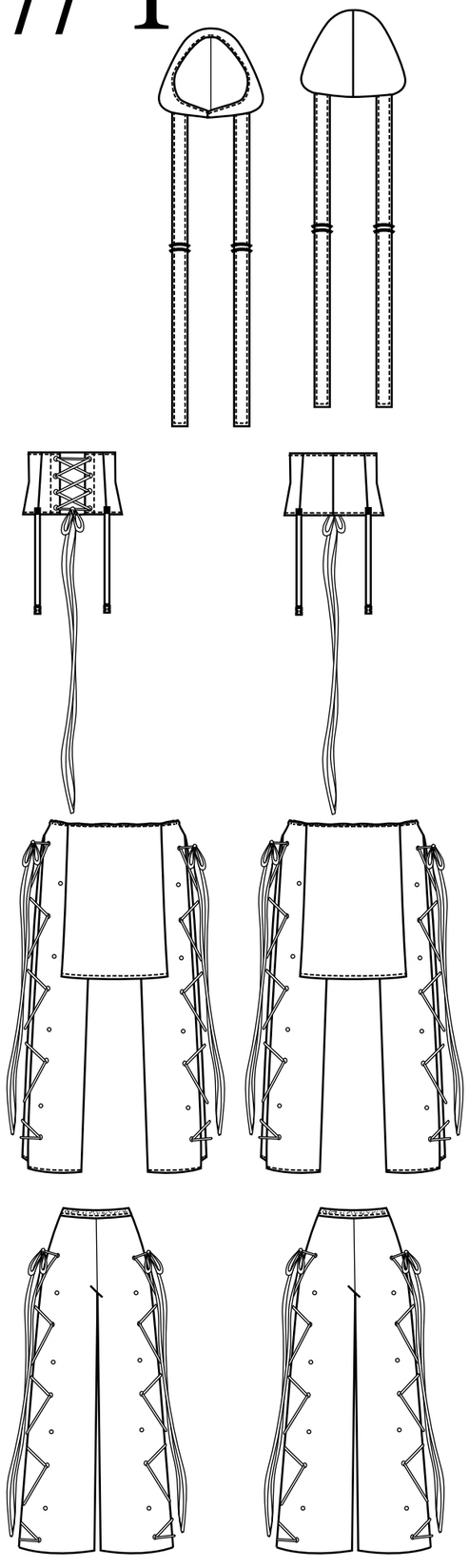

// 2

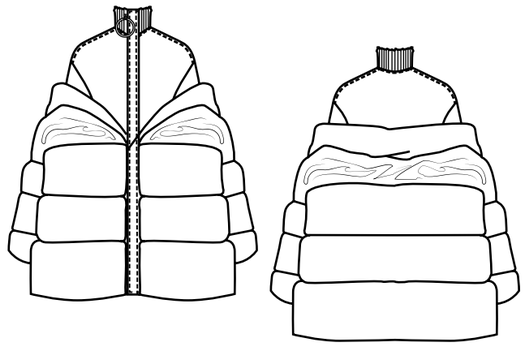

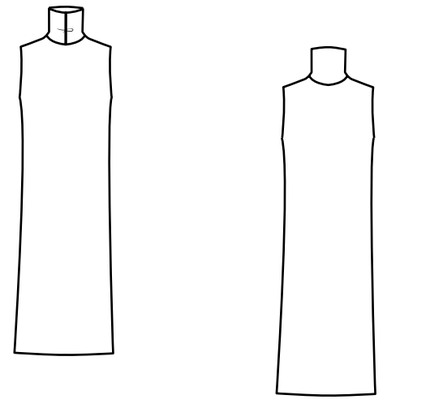

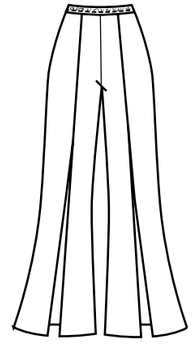

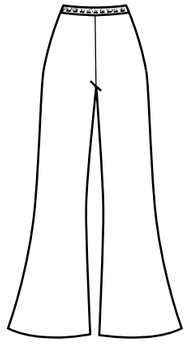

// 3

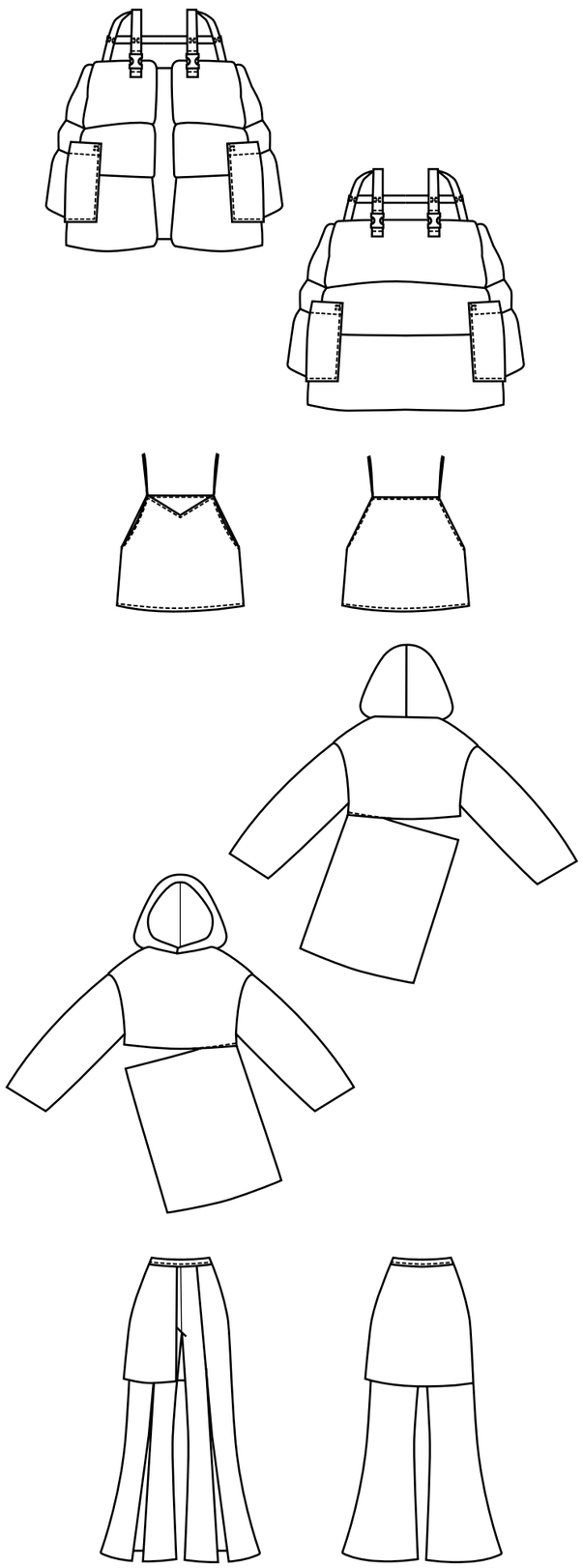

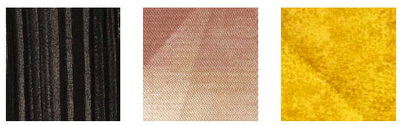

// 4

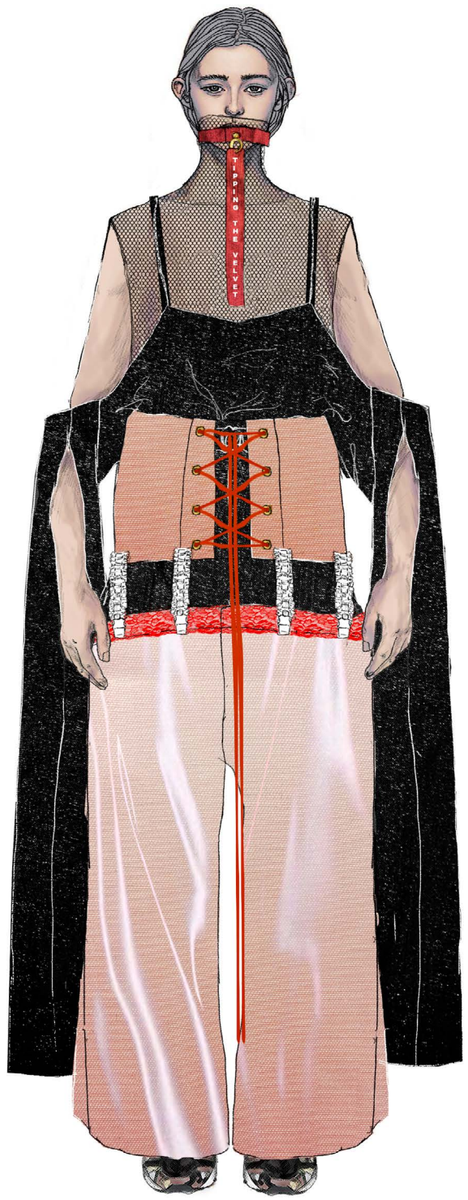

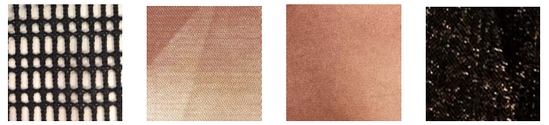

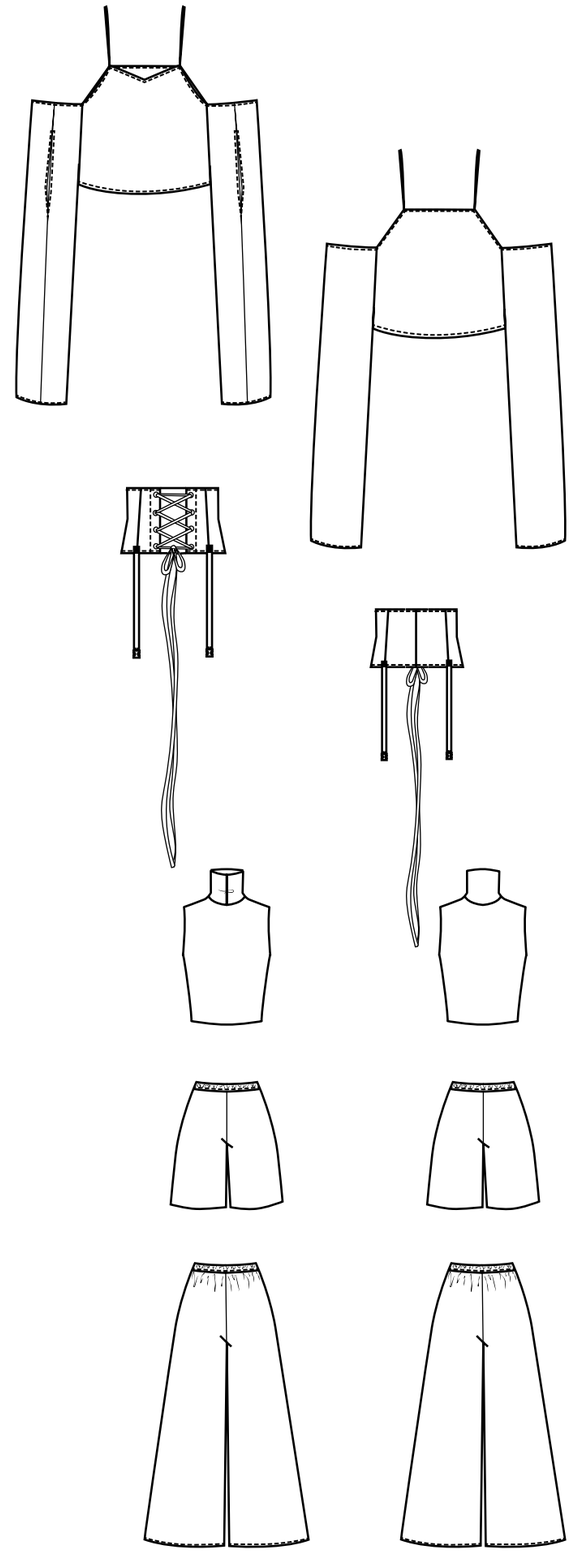

// 5

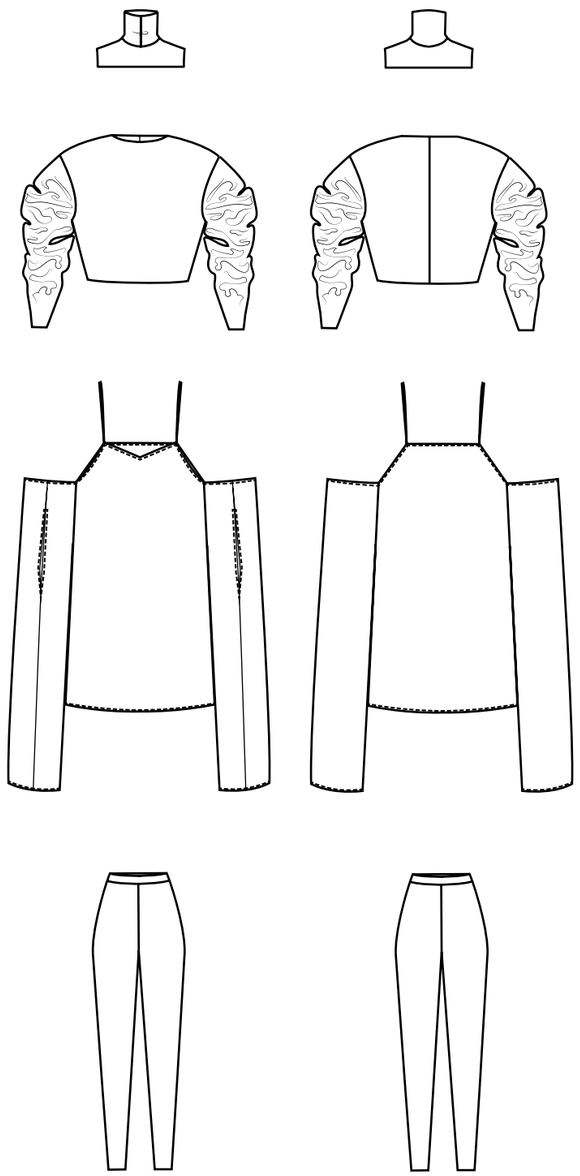

// 6

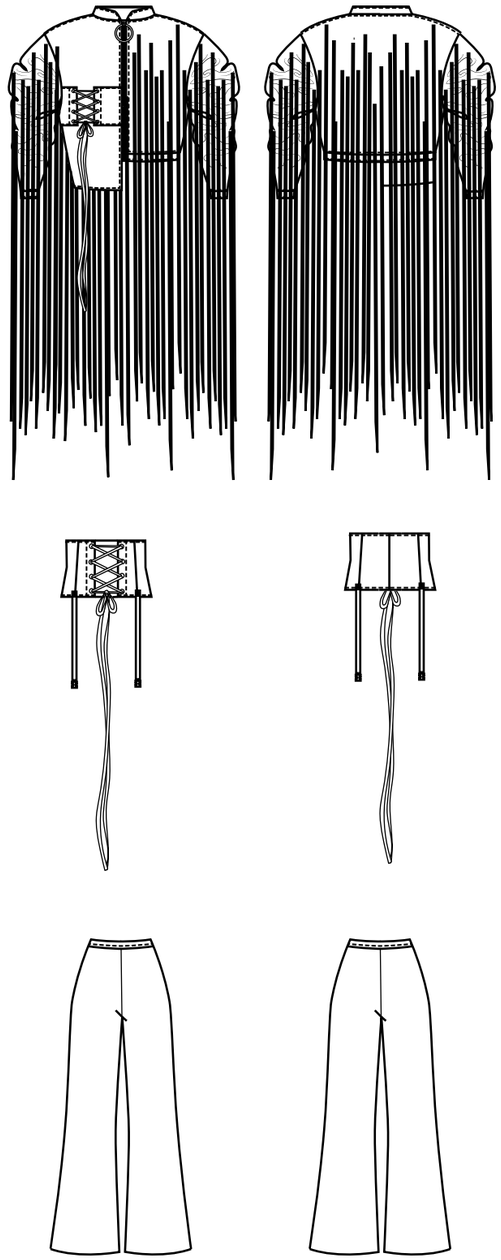

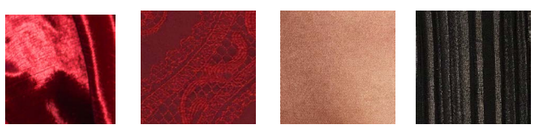

// 7

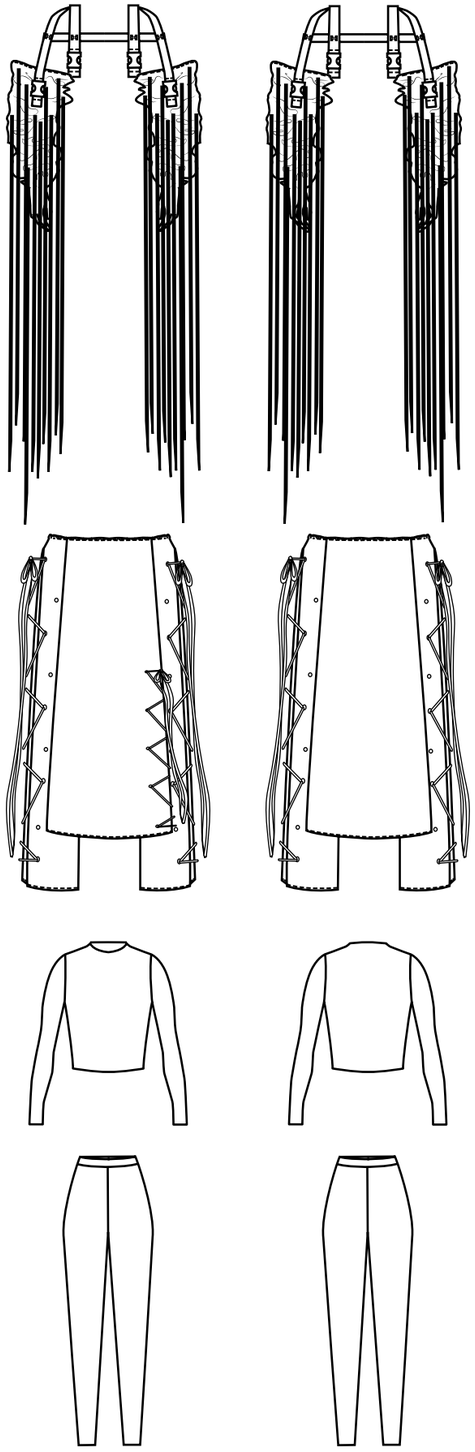

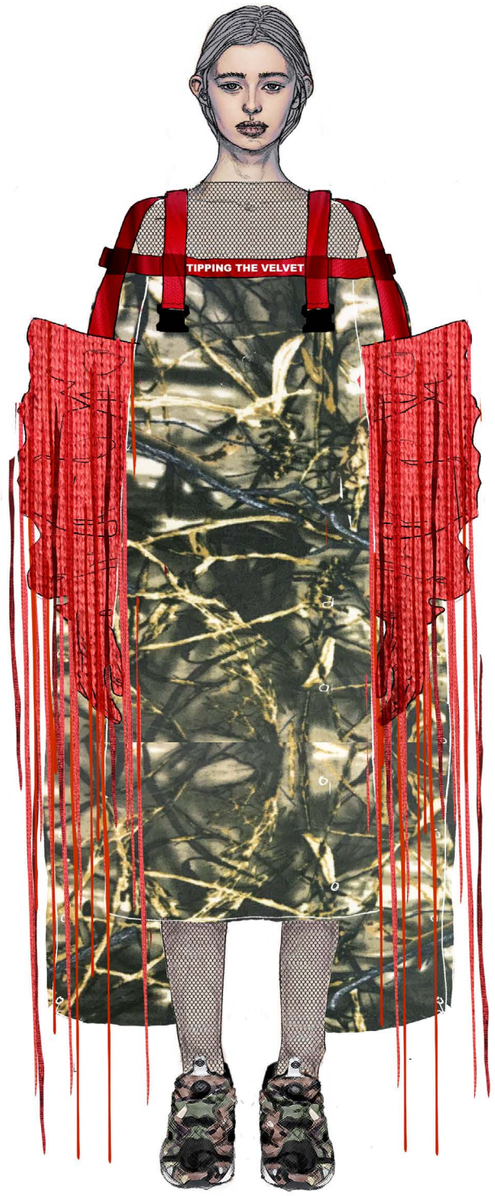

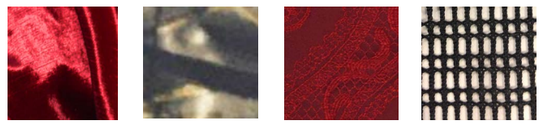

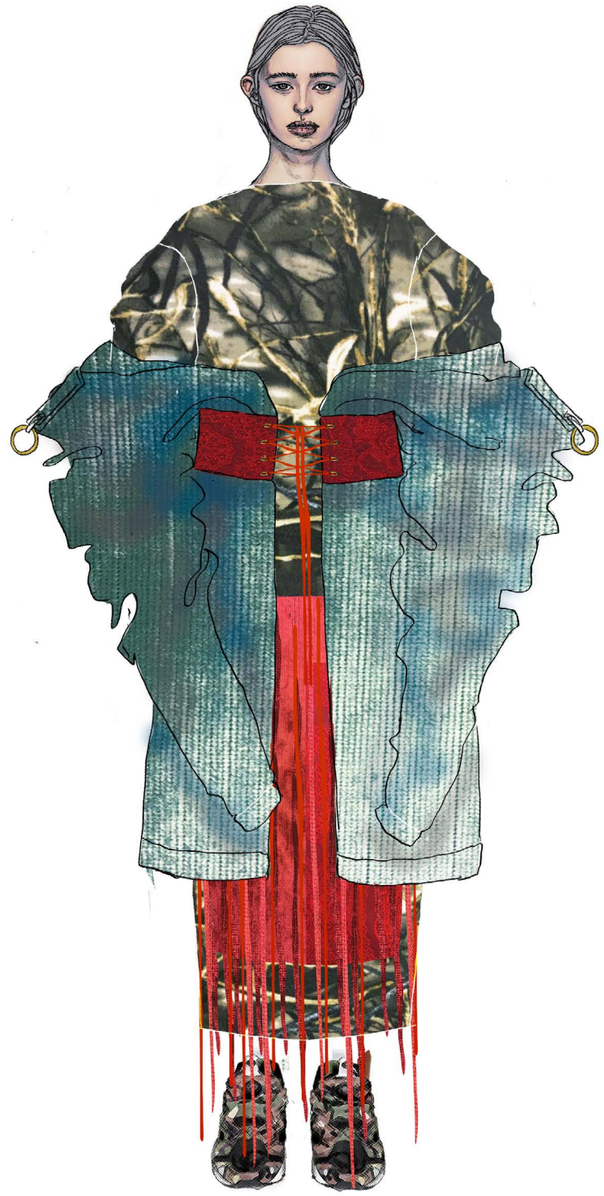

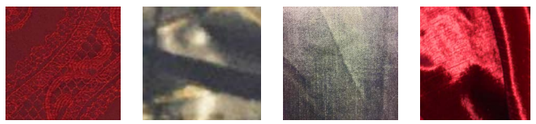

//8

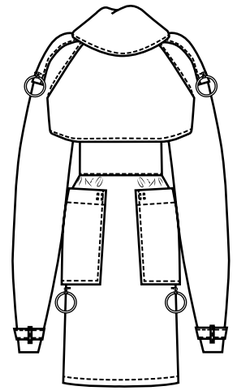

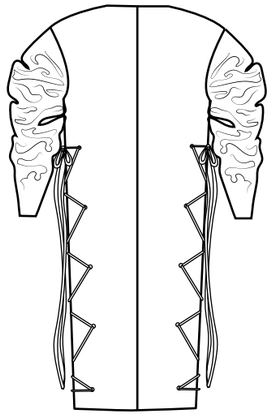

// 9

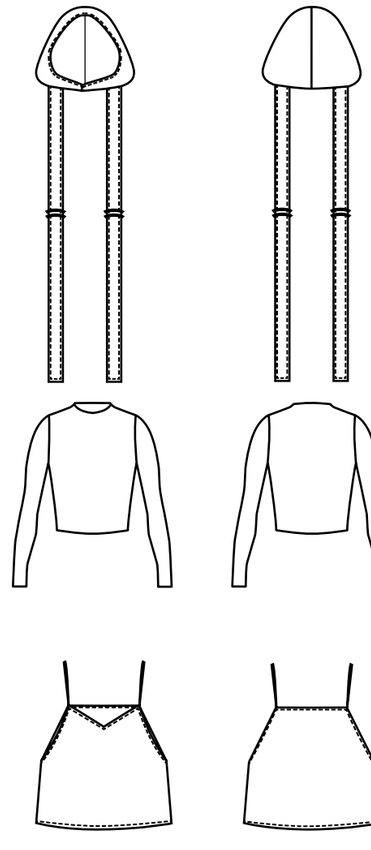

// 10

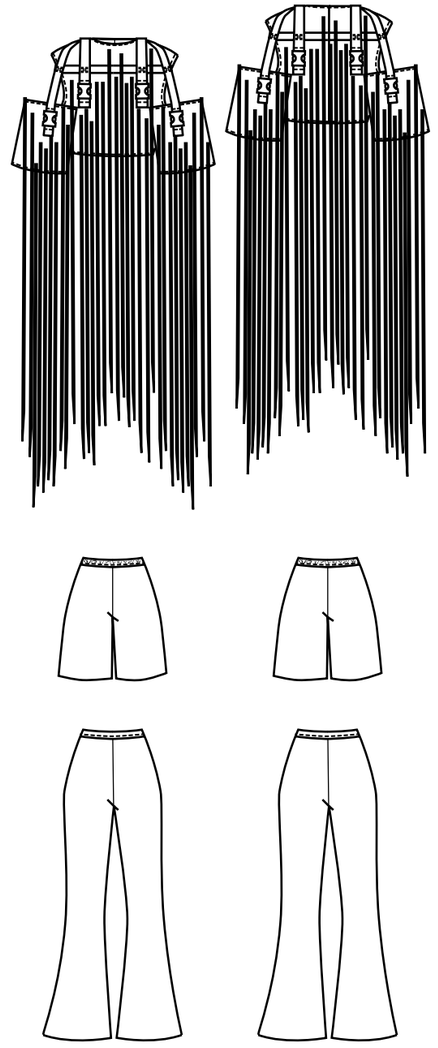

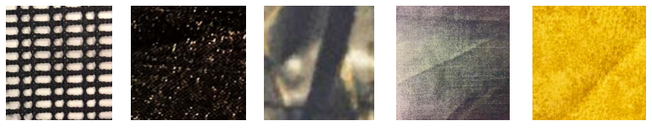

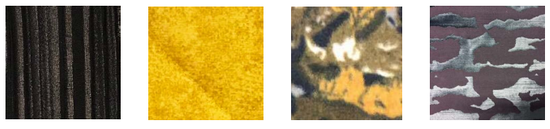

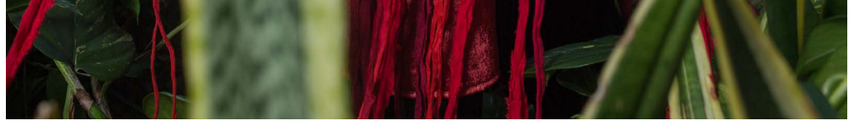

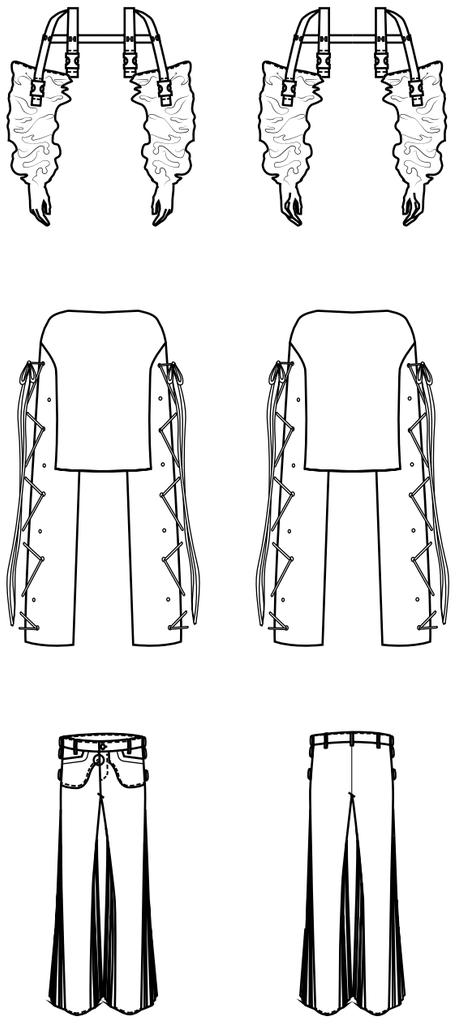

TIPPING THE VELVET

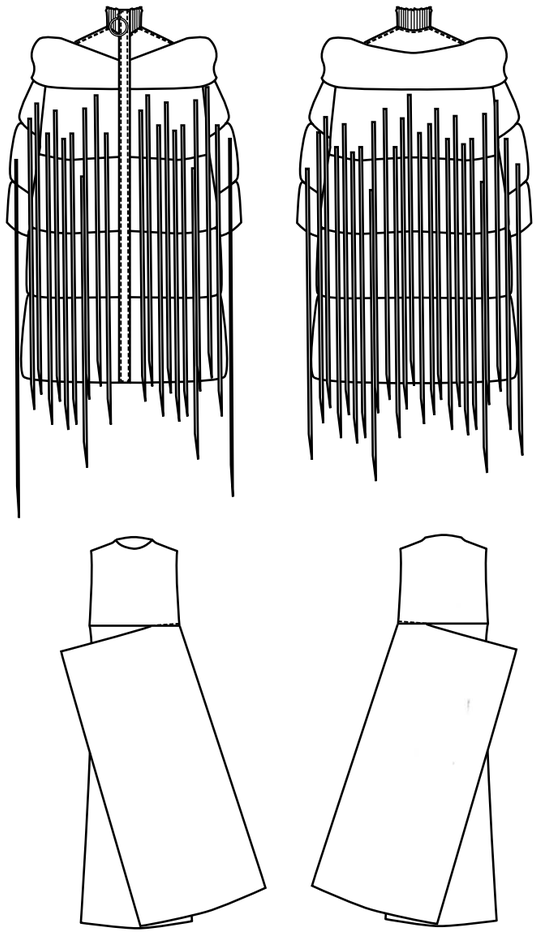

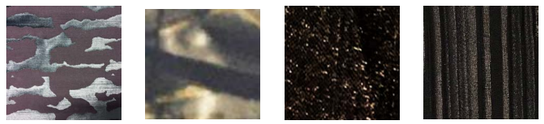

MALLISTOKUVAT

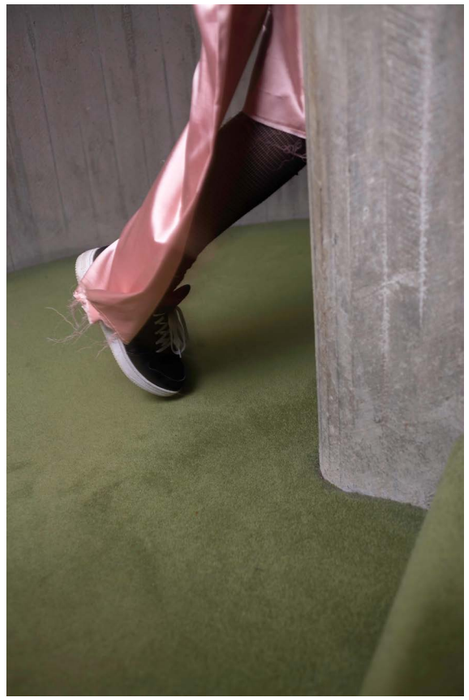

Kuvaus: Venla Laksola
Stailaus: Enni Lähderinne
Mallit: Hanna / Paparazzi
Mooses / Brand
MUAH: Leena Waggoner

LOPPUPÄÄTELMÄT

Opinnäytetyöni tavoitteina oli luoda sukupuoleen sitoutumaton mallisto, joka haastaa katsojan pohtimaan mitä sukupuoli vaatetuksessa tarkoittaa ja mistä maskuliininen ja feminiininen vaikutelma vaatteessa syntyy. Näkemyksiäni tukemaan valitsin kaksi materiaalinmuokkaustekniikkaa: brodeerauksen sekä kohoprintin. Etsin taustatietoa mallistolleni laajalti, jotta saisin vahvan idean sekä ymmärryksen mallistoni perusväittämistä. Taustatutkimus vei minulta ehkäpä liiankin pitkän aikaa, mutta koen sen olevan pitkässä juoksussa vain hyväksi. Haluan jatkaa aiheen parissa ja syventää ymmärrystäni sukupuolen, yhteiskunnan ja vaatetuksen välisestä vuorovaikutuksesta.

Materiaalin muokkaus ei sujunut halutussa aikataulussa, tosin itsestäni riippumattomista syistä. Kohoprintin sain toiminaan nopeasti haluamallani tavalla, mutta brodeerausohjelmiston kanssa oli pieniä vaikeuksia alkutestien jälkeen. Varmuus tekniikan sisällyttämisestä mukaan mallistoon tuli hyvin myöhään tästä johtuen. Olen kuitenkin tyytyväinen valitsemiini tekniikkoihin ja niillä aikaansaatuun jälkeen, sillä ne vastaavat visiotani täydellisesti.

Näin jälkikäteen katsottuna tarkempi aikataulun silmälläpitäminen olisi ollut suotavaa, sillä ajoittain tuntui työsarkaa kasaantuneen odotettua enemmän. Vaatteet kuitenkin valmistuvat tiuhaan tahtiin ja ajallaan. Olen saanut paljon uutta oppia tästä prosessista, joka auttoi minua tunnistamaan niin omat vahvuuteni kuin heikkoutenikin suunnittelijana.

LÄHDELUOTTELO

KIRJALLISUUS

Davis, F 1992. Fashion, culture, and identity. Chicago Pohjois-Amerikka: The University of Chicago Press

Flügel, J 1950. The pychology of clothes. Lontoo Iso-Britannia: The Hogarth Press Ltd

Frank, M 1997. Waatteen wiesti ja wiettelys. Tampere Suomi: Nukke-ja pukumuseo

Gordon, T 2001. Johdanto. Teoksessa Nikunen, M; Gordon, T; Kivimäki,S; Pirinen, R (toim.) Nainen / Naiseus / Naisellisuus, 8-18. Tampere Suomi: Tampere University Press

Hyyppä, M 1995. Sukupuolten kirjo. Helsinki Suomi: Yliopistopaino

Kärkkäinen, A 2011. Extinction of dodos. Opinnäytetyö. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu, Muotoilun koulutusohjelma . Saatavilla: http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011111714728

Muoti, tyylit ja vaatteet kautta aikojen. 2013. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki Suomi: Tammi

Pesonen, H 1997. Sukupuolitettu maailmankuva. Teoksessa Helve, H (toim.), Arvot, maailmankuvat, sukupuoli, 38-59. Helsinki Suomi: Yliopistopaino

Sipilä, P 1998. Sukupuolitettu ihminen - kokonainen etiikka. Helsinki Suomi: Gaudeamus Kirja

Svendsen, L 2012. Fashion: A philosophy. Englanninkielinen käännös: Reaktion Books 2006, Kääntäjä Irons, J. Lontoo Iso-Britannia: Reaktion books

Turunen, A 2012. Ohjeet oikeanlaiseen housujen käyttöön suomalaisissa naistenlehdissä 1920-1940-luvuilla. Teoksessa Harjunen, H & Saresmaa, T (toim.), Sukupuoli nyt!, 132-152. Jyväskylä Suomi: Kampus kustannus

Vilkka, H 2010. Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen. Jyväskylä Suomi: PS-kustannus

VERKKOLÄHTEET

i-D, 2016 [viitatu 21.11.2016] Saatavilla: https://i-d.vice.com/en_us/article/what-can-the-high-street-learn-from-zara39s-ungendered-backlash-us-translation

Seta, 2016. [viitattu 3.11.2016] Saatavilla: http://seta.fi/sukupuoli/

Suomisanakirja, 2016 [viitattu 22.11.2016] Saatavilla: http://www.suomisanakirja.fi/sukupuolineutraali

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2016 [viitattu 3.11.2016] Saatavilla: https://www.thl.fi/fi/web/seksuaali-ja-lisaanty-misterveys/seksuaalinen-hyvinvointi/sukupuoli

Tiimipaita Finland Oy, 2016 [viitattu 31.10.2016] Saatavilla: http://www.tiimipaita.fi/brodeeraus/

Smithsonian Mag, 2017 [viitattu 13.04.2017] Saatavila: http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/his-her-ponchoes-became-thing-history-unisex -fashion-180955240/

KUVALÄHTEET

(1) https://models.com/work/pop-magazine-weir-1/viewAll

(2) http://zipsandleather.tumblr.com/post/85621106109

(3) http://snappingthewalls.tumblr.com/post/141012199620/idk-what-to-caption-this-but-i-agree

(4) http://fuckingyoung.es/dont-throw-away/

(5) http://theredlist.com/wiki-2-16-860-897-1107-view-existentialism-1-profile-fullerton-batten-julia.html#photo

(6) http://theredlist.com/wiki-2-16-860-897-1107-view-existentialism-1-profile-fullerton-batten-julia.html#photo

(7) https://www.instagram.com/p/BQAT3ORg360/

(8) http://angelgloss.tumblr.com/post/133906006828

(9) http://www.dom-pechati.com/uploads/images/DZBinSR3.jpg

(10) http://www.pinkisforboys.org/uploads/4/4/3/9/4439935/1339687461.jpg

(11) http://www.thursdaysantiques.com/images/photos/photogalley/enlarged/prints/TheSwingEngravingWithoutFrame2.jpg
(Original painting by Arthur L. Cox, The Swing, 1767)

(12) http://boyowl.tumblr.com/post/121281362984 hirxeth-do-you-believe-there-is-a-part-of

(13)http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/his-her-ponchoes-became-thing-history-unisex-fashion-180955240/

(14) http://wildwildhorses.tumblr.com/post/99840589883/what-do-i-wear-low-classic
(oroginally from LOW CLASSICS: http://www.lowclassic.com/lowbook/lowbook.html)

(15) http://weareselecters.com/2015/08/Gosha-Rubchinskiy-SS15-80s-Art-Skater-Culture/

(16) http://fuckingyoung.es/dont-throw-away/

(17A) https://www.instagram.com/p/BSD2czXA1aQ/

(17B) https://www.instagram.com/p/BPmnFqjgnLf/

(18) http://www.zara.com/fi/en/trf/ungendered/ungendered-t-shirt-with-pocket-c758512p3785019.html

(19) https://www.instagram.com/p/BQVFpGCAWN8/

KANSIEN KUVAT: Venla Laksola

(A) (B) (C) (D) (E) (F) (G) (H) Venla Laksola

KIITOS

Minna Cheung
Heikki Saros
Marjut Yli-Mäyry
Tuija-Maija Piironen
Olli Vainio

MUVA13:
Miska Viitala
Pauliina Jokivuo
Elina Töyrylä

Liisa Tiihonen
Linnea Minkkinen
Victoria Kosonen
Tanja Hannikainen
Senni Häyrynen
Venla Laksola

Perhe ja ystävät

